

STRESLE BAŞAÇIKMA TARZLARI ÖLÇEĞİ: ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİ İÇİN UYARLANMASI

Nesrin H. ŞAHİN*
Ankara Üniversitesi

Ayşegül DURAK
Bilkent Üniversitesi

ÖZET

Bu çalışma, Folkman ve Lazarus'un Başaçıkma Yolları Envanteri'nden (Ways of Coping Inventory) hareketle oluşturulmuş, depresyon, kaygı, yalnızlık gibi duyu durumları ve diğer psikolojik stres belirtileri ile ilişkili, üniversite öğrencileri için kullanılmak üzere hazırlanmış daha kısa bir ölçek olan Stresle Başaçıkma Tarzları Ölçeği'nin, üç farklı araştırma çerçevesinde irdelenen psikometrik özelliklerinin, sunulmasını ve tanıtılmasını amaçlamaktadır. Elde edilen sonuçlar, 30 maddelik bu ölçeğin literatürdeki bulgularla tutarlı biçimde, probleme yönelik/etkili yollar ile, duygulara yönelik/etkisiz yollar olarak isimlendirilebilecek iki boyutu olduğunu göstermiştir. Bu iki boyut, faktör analizlerinde tutarlı olarak "Kendine güvenli", "İyimser", "Çaresiz", "Boyuneğici" yaklaşımlar ve "Sosyal desteğe başvurma" adı verilen 5 faktörde yansımaktadır. Cinsiyetlerarası farklılıklar yalnızca "Sosyal desteğe başvurma" alt ölçeğinde ortaya çıkmıştır. Kadınların bu başaçıkma tarzını daha çok kullandığı söylenebilir. Çeşitli psikolojik sorun belirtileri, kişilik boyutları, durumsal değişkenlerle ilişkiler, karşıt grup karşılaştırmaları, beklentilere uygundur ve ölçeğin geçerliğine ilişkin önemli ipuçları sergilemektedir.

Anahtar Sözcükler: Başaçıkma tarzları, Kısa form, üniversite öğrencileri, stres, belirtiler, kişilik durumlar

ABSTRACT

The aim of this study is to present the psychometric properties of a shorter Coping Style Scale derived from the Ways of Coping Inventory of Folkman and Lazarus, which is supposed to measure the coping styles of university students which are related to depression, loneliness and other psychological stress symptoms. The reliability, validity and the factor structure of the Scale is investigated in three different studies with different purposes, samples and instruments. The results showed that the Scale is a reliable and valid instrument to measure coping styles. The factor structure found, was similar to those reported in the literature, indicating to a five factor; (Self confident, Optimistic, Submissive, Helpless styles and Seeking of social support), and two dimension structure (Problem oriented/effective style and Emotion oriented/ineffective style). Gender comparisons revealed women to be more inclined to seek social support. The correlations with various psychological distress symptoms, personality and situational variables were significant, and in the expected direction. The contrast group comparisons gave additional support to the validity of the findings.

Key Words: Coping styles, short form, university students, stress, symptoms, personality, situations

* Yazışma Adresi: Doç.Dr. Nesrin H. Şahin, Ankara Üniversitesi,
DTCF Psikoloji Bölümü, Sıhhiye, Ankara

analizi sonucunda da, özdeğeri 1'in üzerinde olan 5 faktör bulunmuştur. Ancak son faktör, bir maddeden oluştuğu ve yüklenme değerine bakıldığında, aynı zamanda da 2. faktörün içine girdiği için, toplam varyansın %37.4'ünü açıklayan 4 faktöre bağlı bir yorum yapılmıştır. Elde edilen bu faktör yapısı, ilk örneklemeden elde ettiğimiz faktör yapısı ile karşılaştırıldığında, toplam üç maddelik bir farklılaşmayla, 1. Çalışmada elde edilen faktör yapısının tekrarlandığı görülmüştür. Ancak, bu araştırmada kullanılan SBTÖ'de sosyal destek maddeleri yer almadığı için bu maddelerden oluşan bir faktörden söz edilemez.

B. Demografik Değişkenlere Göre Analizler:

1. ve 3. Çalışmada cinsiyet ve SED, (Sosyo-ekonomik Düzey) 2. Çalışmada ise yalnızca cinsiyet değişkeni üzerinden analizler yapılmıştır. 1. Çalışmada yapılan t-test ve tek yönlü varyans analizleri sonucunda yalnızca, "Sosyal Desteğe Başvurma" alt ölçeğinde cinsiyetler arası anlamlı farklılık bulunmuştur (Kızlar: $X= 1.88$, $Ss= .49$; Erkekler: $X= 1.70$, $Ss= .50$ $t= 4.12$, $p< .001$). Kızlar bu altölçekten erkeklere oranla anlamlı düzeyde daha yüksek puanlar almışlardır. SED açısından ise bir farklılık bulunmamıştır. Örneklemini banka personelinin oluşturduğu 2. Çalışmada yapılan analizler sonucunda ise hiçbir

altölçekte cinsiyetler arası anlamlı farklılığa rastlanmamıştır.

Benzer şekilde, 3. Çalışmada yapılan t-test karşılaştırmaları sonucunda cinsiyetler arasında anlamlı farklılığa rastlanmazken, yapılan çok yönlü varyans analizi sonucunda, "Çaresiz Yaklaşım" alt ölçeğinde, cinsiyet x SED, etkileşim etkisi bulunmuştur $F(1,173) = 4.06$, $p< .05$. "Sosyal Desteğe Başvurma" alt ölçeğini oluşturan maddeler bu çalışmada yer almadığı için, bu altölçek ile ilgili analizler yapılmamıştır.

C. Stresle Başa Çıkma Tarzları Ölçeği Güvenirliği:

Stresle Başa Çıkma Tarzları Ölçeği'nin üç çalışmadaki faktör analizlerine bağlı olarak elde edilen altölçeklerinin, Cronbach Alpha güvenirlilik katsayıları Tablo 2'de verilmektedir (Bkz. Tablo 2).

Tabloda da görüldüğü gibi, "İyimser Yaklaşım" alt ölçeği için elde edilen güvenirlilik katsayıları $\alpha=.68$ ile $\alpha=.49$ arasında değişmiştir. Bu değerler, "Kendine Güvenli Yaklaşım" alt ölçeği için $\alpha=.62$ ile $\alpha=.80$ arasında, "Çaresiz Yaklaşım" alt ölçeği için $\alpha=.64$ ile $\alpha=.73$ arasında, "Boyuneğici Yaklaşım" alt ölçeği için de $\alpha=.47$ ile $\alpha=.72$ arasında çıkmıştır. "Sosyal Desteğe Başvurma" alt ölçeği için ise $\alpha=.47$ ile $\alpha=.45$ olarak değişmiştir.

Tablo 2. Stresle Başa Çıkma Tarzları Ölçeği Altölçeklerinin Üç Ayrı Çalışmadan Elde Edilen Güvenirlilik Katsayıları

Altölçekler	1. Çalışma	2. Çalışma	3. Çalışma
	N=545	N=408	N=232
	α	α	α
İyimser Yaklaşım	.68	.66	.49
Kendine Güvenli Yaklaşım	.80	.77	.62
Çaresiz Yaklaşım	.73	.64	.68
Boyuneğici Yaklaşım	.70	.72	.47
Sosyal Desteğe Başvurma	.47	.45	-

D. Stresle Başaçıkma Ölçeği Geçerliliği:

Bu bölümde, SBTÖ'nin geçerliğine yönelik destekleyici bilgiler olarak değerlendirilebilecek bazı bulgulara yer verilmiştir. Bunun için Carver ve arkadaşlarının (1989) çalışmalarındaki yaklaşım örnek alınarak, sırayla: 1. Psikolojik

sorunlarla ilişkiler, 2. Çeşitli kişilik boyutlarıyla ilişkiler, 3. Durumsal değişkenlerle ilişkiler ve 4. Schill ve arkadaşlarının (Schill ve ark.,1984) önerisi doğrultusunda, farklı ölçümlere göre ayrılmış Karşıt grup karşılaştırmaları alt başlıkları altında, çeşitli bulgulara değinilecektir.

Tablo 3. Psikolojik Sorunlarla İlişkiler

	İyimser Yaklaşım	Kendine Güvenli Yaklaşım	Çaresiz Yaklaşım	Boyuneğici Yaklaşım	Sosyal Desteğe Başvurma
1. Çalışma (N=420)					
Stres Belirtileri Ölçeği					
Depresyon	-.26***	-.26***	.53***	.25***	-.10
Anksiyete	-.19***	-.12***	.40***	.27***	-.00
Saldırganlık	-.29***	-.14**	.39***	.13**	-.06
Gastrointestinal Sorunlar	-.13**	-.10	.26***	.16***	.05
Ağrı	-.15**	-.10	.23***	.14**	.02
2. Çalışma (N=30)					
Stres Belirtileri Ölçeği					
Kas Sistemi	-.02	-.17	.28**	.08	.04
Parasempatik Sistem	-.09	-.08	.27	.04	.04
Sempatik Sistem	-.05	-.09	.23	.08	.06
Duygusal Sistem	-.29**	-.14	.25**	.14	.16
Bilişsel Sistem	-.20	-.16	.26**	.13	.02
Endokrin Sistem	-.07	-.06	.24	.14	.21
Bağırsıklık Sistemi	-.01	-.13	.19	.18	.15
3. Çalışma (N=232)					
Yalnızlık Ölçeği					
Yalnızlık Duygusu	-.35***	-.36***	.50***	.21***	-
Yaşam Sevincini Yitirme	-.33***	-.22***	.41***	.14**	-
Beck Depresyon Envanteri	-.18**	-.25***	.41***	.19**	-

* p < 0.05

** p < 0.01

*** p < 0.001

1. Psikolojik sorunlarla ilişkiler:

Stresle Başa Çıkma Tarzları Ölçeği'nin (SBTÖ) altölçeklerinden alınan puanların, buraya kadar sözü edilen üç çalışmada kullanılan çeşitli psikolojik sorun belirtileriyle ilişkileri Tablo 3'te verilmektedir (Bkz. Tablo 3).

Tabloda da görüldüğü gibi "Sosyal Desteğe Başvurma" dışındaki tüm altölçekler, üç çalışmada da çeşitli belirti ölçümleri ile beklenen yönde ve anlamlı ilişki içinde çıkmıştır. Örneğin, "Kendine Güvenli Yaklaşım" alt ölçeği, depresyon ($r = -.26$, $p < .001$), anksiyete ($r = -.12$, $p < .001$) ve hostilite ($r = -.14$, $p < .001$) ile anlamlı negatif korelasyonlar gösterirken, "Çaresiz

Yaklaşım" alt ölçeği söz konusu belirtilerle $r = .23$ ($p < .001$) ve $r = .53$ ($p < .001$) arasında değişen anlamlı pozitif ilişkiler içindedir.

2. Çeşitli kişilik boyutları ile ilişkiler:

Çalışmanın bu aşamasında SBTÖ'nin altölçeklerinden alınan puanların, üç ayrı çalışmada ele alınan, "Strese Yatkinlik", "A-Tipi Kişilik" "Genel İyimserlik", "Yaşam Doyumu", "Gelecekte Umut" gibi kişilik boyutları olarak kabul edilebilecek değişkenler ile nasıl bir ilişki içinde olduğuna bakılmıştır. Bu amaçla yapılan korelasyon analizleri sonuçları Tablo 4'te görülmektedir (Bkz. Tablo 4).

Tablo 4. Kişilik Boyutlarıyla İlişkiler

	İyimser Yaklaşım	Kendine Güvenli Yaklaşım	Çaresiz Yaklaşım	Boyuneğici Yaklaşım	Sosyal Desteğe Başvurma
2. Çalışma					
Strese Yatkinlik (N=18)	-.26***	-.22***	.29***	.16**	-.10
A-Tipi Kişilik (N=59)	-.46***	-.21*	.24*	-.04	-.06
3. Çalışma (N= 232)					
Yaşam Doyumu	.29***	.16**	-.17**	-.06	-
Genel İyimserlik	.25***	.25***	-.15**	-.03	-
Gelecekte Umut	.01	.11*	-.18**	-.14**	-

* $p < 0.05$

** $p < 0.01$

*** $p < 0.001$

1. Çalışmada strese yatkinlik puanı, belli alışkanlıkların toplamı olarak bir kişilik boyutu gibi ele alındığında, SBTÖ'nin sosyal desteğe başvurma dışındaki tüm altölçekleri ile, beklenen yönde ve anlamlı korelasyonları vardır. Bu analiz 2. Çalışmada A-Tipi kişilik açısından yapılırken, A-Tipi Kişilik Ölçeği'nden ortalamanın 1 standart sapma üzerinde puan alan, yüksek düzeyde A-

Tipi davranış gösteren grup seçilmiş ve korelasyon analizi bu grup üzerinde yapılmıştır. Bulgulara göre, A-Tipi davranışlar arttıkça, iyimser ve kendine güvenli yaklaşımlar azalmakta, çaresiz yaklaşımlar ise artmaktadır.

3. Çalışmadaki, Yaşam Doyumu, Genel İyimserlik ve Gelecekte Umut puanları da birer kişilik boyutu olarak ele alındığında, bu puanlar

arttıkça iyimser ve kendine güvenli yaklaşımı kullanma sıklığının arttığı; çaresiz ve boyuneğici davranışları kullanma sıklığının ise azaldığı görülmüştür.

3. Durumsal değişkenlerle ilişkiler:

SBTÖ'nin altölçeklerinden alınan puanların çeşitli durumsal değişkenlerle ilişkisinin incelenmesi amacıyla yapılan korelasyon analizleri, Tablo 5'te verilmiştir (Bkz. Tablo .5).

Tablo 5. Durumsal Değişkenlerle İlişkiler

	İyimser Yaklaşım	Kendine Güvenli Yaklaşım	Çaresiz Yaklaşım	Boyuneğici Yaklaşım	Sosyal Desteğe Başvurma
1. Çalışma					
Stres Faktörleri Ölçeği♦					
İnsanlararası İletişim Sor.	-.26***	-.26	.59***	.28***	-.18***
Akademik Sorunlar	-.09	-.05	.30***	.15***	-.01
Maddi Sorunlar	-.04	-.03	.23***	.17***	-.15***
Çevre Sorunları	.03	.11**	.18***	.12**	.03
Meslek Seçimine İlişkin Sor.	-.09	-.10**	.24***	.16***	-.09
Aileden Uzaklığa İlişkin Sor.	-.02	-.04	.24***	.17***	.11**
Sağlık Sorunları	-.15***	-.09	.25***	.07	-.01
Aile İlişkileriyle İlgili Sor.	-.10	-.03	.27***	.11**	-.16***
Madde Bağımlılığı	-.08	-.07	.14***	.11**	-.13**
2. Çalışma					
İş Doyumu Ölçeği♦♦					
İdari Politikalar	.18***	.17***	-.19***	-.13**	.10
Bireysel Faktörler	.12**	.20***	-.21***	-.18***	.04
Fiziksel Koşullar	.06	.09	-.14**	-.12**	-.03
Kontrol/Özerklik	.12**	.20***	-.18***	-.13**	.07
Ücret	.08	.19***	-.09	-.09	.13**
Kişilerarası Faktörler	.26***	.30***	-.22***	-.10	.06
3. Çalışma					
Sosyal Destek Ölçeği	.17**	.14*	-.15*	-.09	-

♦ Puanlar arttıkça sorunlar artmaktadır.

♦♦ Puanlar azaldıkça, o boyutta duyulan doyum azalmakta, dolayısıyla sorun artmaktadır.

* p < 0.05

** p < 0.01

*** p < 0.001

1. Çalışmada kullanılan Stresle İlişkili Faktörler Ölçeği, "İnsanlararası İletişim Sorunları", "Akademik Sorunlar", "Maddi Sorunlar", "Çevre Sorunları", "Meslek Seçimine İlişkin Sorunlar", "Aileden Uzaklığa İlişkin Sorunlar", "Sağlık Sorunları", "Aile İlişkileri ile İlgili Sorunlar" ve "Madde Bağımlılığı Sorunları" gibi altölçeklerden oluşmuştur. Durumsal değişkenler olarak kabul edilebilecek bu altölçekler ile SBTÖ'nün altölçeklerinin ilişkisine bakıldığında, iyimser yaklaşımın ve kendine güvenli yaklaşımın kullanımının artışına paralel olarak, insanlararası ilişki, sağlık ve meslek seçimine ilişkin sorunlarının azaldığı ($r = -.10$ ile $r = -.26$ arası); çaresiz ve boyuneğici yaklaşımların artışıyla ise tüm durumsal sorunların anlamlı biçimde arttığı görülmüştür ($r = .11$ ile $r = .59$ arası). Bunun yanında, sosyal desteğe başvurma arttıkça, aileden uzaklığa ilişkin sorunlar dışındaki tüm durumsal sorunların azaldığı gözlenmektedir ($r = -.13$ ve $r = -.18$).

Buradaki ilginç durum, çevre kirlenmesiyle ilgili sorunlardadır. Bu sorunlar arttıkça, problem çözmeye yönelik kendine güvenli yaklaşımların da çaresiz ve boyuneğici davranışların da aynı anda arttığı görülmüştür. Çevre kirlenmesiyle ilgili sorunların, bir yönüyle kişilerin kontrolleri dahilinde, diğer yönleriyle de kontrolleri dışında olduğu varsayılacak olursa, ortaya çıkan bu pozitif ilişkiler anlaşılabilir.

2. Çalışmadaki durumsal değişkenler, iş hayatıyla ilgili idari politikalar, fiziksel koşullar, ücret, kişilerarası faktörler, iş yerinde sağlanan özerklik olarak tanımlanmıştır. Stresli durumlarla başa çıkılmaya çalışırken, iyimser ve kendine güvenli davranışlar arttıkça, çalışma hayatıyla ilgili çeşitli durumlardan duyulan doyumun da birlikte arttığı ($r = .12$ ile $r = .30$ arası); çaresiz ve boyuneğici davranışlar arttıkça ise doyumun azaldığı görülmektedir ($r = -.12$ ile $r = -.22$ arası). Bu çalışmada da, çalışılan yerdeki fiziksel koşullarla ilgili ilginç bir durum ortaya çıkmıştır. İş yerinin fiziki koşulları bireyin kendi kontrolü dışında bir durumsal faktördür. Tablo 5'te görüldüğü gibi, bu koşullar ile, bireyin problem çözmeye yönelik, kendine güvenli ve iyimser

tarzları arasında bir ilişki bulunmazken, fiziksel koşullara ilişkin doyum azaldıkça, çaresiz ve boyuneğici tarzların da daha sık kullanıldığı söylenebilir ($r = -.14$ ve $r = -.12$).

3. Çalışmada ele alınan durumsal değişken ise, kişinin bir sosyal desteğinin varlığı ya da yokluğudur. Yine Tablo 5'den görüleceği gibi, sosyal destek düzeyi arttıkça, iyimser ve kendine güvenli tarzların kullanımı birlikte artmakta ($r = .17$ ve $r = .14$); sosyal destek azaldıkça, çaresiz ve boyuneğici tarzın kullanımı artmaktadır ($r = -.15$).

4. Karşıt grup karşılaştırmaları:

Çalışmanın bu aşamasında, SBTÖ'nin geçerliğini araştırmak üzere Schill ve arkadaşlarının (1984) önerdiği şekilde, stresle başa çıkma dereceleri değişen 4 farklı grup oluşturulmuş ve SBTÖ altölçekleriyle ölçülmeye çalışılan başa çıkma tarzlarının bu gruplarda nasıl değiştiğine bakılmıştır (Schill, Ramaniah ve O'Loughlin, 1984). Bunun için önce, 1. Çalışmadaki örneklem ele alınmış ve yaşadıkları stresli olaylar ortalamasının üstünde olduğu halde, semptom puanları ortalamasının altında olanlar seçilerek (N=37), "Stresle Etkili Olarak Başa Çıkabilenler" grubu oluşturulmuştur. Yaşadıkları stresli olaylar yoğun aynı anda semptomları da yoğun olan grup (N=112), Stresle Etkili Olarak Başa Çıkamayanlar" grubu adını almıştır. Stresli olaylarının yoğunluğu az olduğu halde semptom puanları yüksek olanlar (N=41), "Kronik Sorunlu" grubu; stresli olayları da semptomları da az olanlar ise (N=163), "Sorunsuz-Rahat" grubu oluşturmuşlardır. Yapılan tek yönlü varyans analizi karşılaştırmalarında, "Sosyal Desteğe Başvurma" dışındaki tüm altölçeklerde, gruplar arasında anlamlı farklılıklar bulunmuştur (Bkz. Tablo 6).

"Sorunsuz-rahatsız" bireyler, "kronik" olarak stresli olan ve "stresiyle etkili biçimde başa çıkamayan"larla kıyaslandığında, "kendine güvenli ve iyimser" yaklaşıma daha fazla başvurdukları görülmektedir. Aynı şekilde, "stresiyle etkili biçimde başa çıkabilen"ler, "kendine güvenli yaklaşımı", kronik olarak stresli olanlardan daha fazla kullandıklarını ifade etmişlerdir. Çaresiz yakla-

şma başvurma açısından bakıldığında ise, durumun değiştiği görülmektedir. Stresiyle etkili biçimde başaçekamayan grup, hem sorunsuz, hem stresiyle etkili biçimde başaçekabilen, hem de kronik olarak sorunlu gruptan daha fazla çaresiz yaklaşıma başvurmaktadır. Kronik olarak sorunlu grubun sorunsuz grupla karşılaştırılması sonu-

cunda ise, sorunlu olanların çaresiz yaklaşıma daha fazla başvurdukları görülmüştür. Ayrıca stresiyle etkili bir biçimde başaçekamayan grubun, boyuneğici yaklaşımları sorunsuz gruptan daha fazla kullandığı saptanmıştır.

Tablo 6. Karşıt Grup Karşılaştırmaları

	I		II		III		IV		f
	N=37		N=112		N=41		N=163		
	x	Ss	x	Ss	x	Ss	x	Ss	
Kendine Güvenli Yaklaşım	1.87	.47	1.70	.58	1.55	.43	1.94	.50	8.44***
İyimser Yaklaşım	1.51	.45	1.35	.55	1.37	.45	1.62	.52	7.15***
Çaresiz Yaklaşım	1.16	.39	1.53	.53	1.23	.38	.96	.39	36.79***
Boyuneğici Yaklaşım	.72	.50	.80	.54	.66	.34	.55	.40	7.03***
Sosyal Desteğe Başvurma	1.76	.47	1.71	.52	1.85	.54	1.81	.47	1.22

*** p < 0.001

I Stresle Etkili Olarak Başa Çıkabilenler
 II Stresle Etkili Olarak Başa Çıkamayanlar
 III Kronik Sorunlu Grup
 IV Sorunsuz Rahat Grup

TARTIŞMA

Buraya kadar görüldüğü gibi, bu çalışmada üç farklı araştırma çerçevesinde tanımlanan 30 maddelik kısaltılmış ve uyarlanmış "Başacakma Tarzları Ölçeği"nin, orijinali ile kıyaslandığında, madde sayısı yarıdan daha az olmasına karşın, depresyon, anksiyete ve diğer stres belirtileriyle ilişkili olan başacakma tarzlarını, geçerli ve güvenilir bir şekilde ölçtüğü söylenebilir.

Çalışmanın hareket noktası olan, kişilerin tercih ettiği ve durumlararası değişmezliğe sahip bazı başacakma tarzlarının varlığına ilişkin varsayımın da (Edwards ve Endler, 1989; Endler ve Parker, 1989; Fleischman, 1984), bir ölçüde doğrulandığı görülmektedir. Üç farklı örneklem kullanılarak yapılan faktör analizleri, bu pek

değişmeyen tarzların, Probleme yönelik/aktif ve Duygulara yönelik/pasif tarzlar şeklinde ikiye ayrıldığını; kendi içlerinde de, Kendine güvenli, İyimser, Çaresiz, Boyuneğici tarzlar ve Sosyal desteğe başvurma davranışı şeklinde, 5 boyuta ayrıştırılabileceğini göstermiştir. Söz konusu iki ana boyut (probleme yönelik ve duygulara yönelik), Batılı araştırmacıların çalışmalarında da genellikle ortaya çıkmaktadır (Folkman ve ark., 1986; Billings ve Moos, 1981). Literatürde, bu ayrıntılarla ilgili olarak üzerinde uzlaşılan tek konunun, problem çözmeye yönelik ve duygulara yönelik başacakma mekanizmaları arasında yapılan bu ayırım olduğu söylenmektedir (Endler ve Parker, 1990a).

Bu çalışmada, SBTÖ'nin faktör analizinden elde edilen altölçekler tek tek ele alınıp

değerlendirildiğinde, literatürde sözü edilen daha uzun başaşikma ölçeklerinin altboyutlarından elde edilenlere benzer sonuçların ortaya çıktığı görülmüştür (Carver, Scheier ve Weintraub, 1989; Tobin ve ark., 1987). Cinsiyetlere göre yapılan karşılaştırmalar, sosyal desteğe başvurma mekanizmasının kadınlar tarafından daha çok kullanıldığını göstermiştir. Literatürde de, kadınların stresli durumlarla başaşıkmaya çalışırken erkeklere kıyasla sosyal desteğe daha fazla başvurdukları belirtilmektedir (Kleinke, Staneski ve Mason, 1982; Hammen ve Padesky, 1977; Padesky ve Hammen, 1981). Ancak, söz konusu araştırmalarda, kadınların aynı zamanda duygulara yönelik yöntemleri de daha çok kullandıklarının söylenmesine karşın (Billings ve Moos, 1981; Endler ve Parker, 1990b; Pearlin ve Schooler, 1978; Carver ve ark., 1989; Hovanitz, 1986; Stone ve Neale, 1984), bizim çalışmamızda böyle bir farklılığa rastlanmamıştır. Bu durum, çalışmalarımızın örneklemelerindeki kadınların çoğunlukla üniversite öğrencisi ya da mezunu olmasından kaynaklanabilir. Benzer bir sonuç, ülkemizdeki çalışan kadınlar ve erkeklerin stresle başaşikma yollarının karşılaştırıldığı bir başka çalışmada da ortaya çıkmıştır (Uçman, 1990).

"Boyuneğici" ve "Çaresiz" yaklaşımlarda cinsiyet farklılığına rastlanmaması, ülkemizdeki kız üniversite öğrencilerinin problem çözme konusunda kendilerini algılayışlarının incelendiği bir başka araştırmada da ortaya çıkmıştır. Amerikalı hemcinsleriyle kıyaslandıklarında, Türk kızlarının problemlerinin çözümünü konusundaki kontrolü daha çok kendi ellerinde algıladıkları ve problemlerden daha az kaçtıkları görülmüştür (Şahin, Şahin ve Heppner, 1993).

Bu çalışmada gözden geçirilen üç farklı araştırmada da, depresif belirtileri yüksek grubun, "çaresiz" ve "boyuneğici" yaklaşımları daha fazla; belirtileri düşük grubun ise, "kendine güvenli" ve "iyimser" yaklaşımları daha fazla kullandıkları gözlenmiştir. Depresif belirtileri yüksek olan kişilerin, stresli durumlarda diğerlerine kıyasla daha farklı davrandıkları; kullandıkları

ları başaşikma mekanizmalarının daha çok duygulara yönelik olduğu; probleme yönelik davranışları ise daha az kullandıkları, başka araştırmalarda da ortaya çıkmıştır (Barnett ve Gotlib, 1988; Endler and Parker, 1990b; Lazarus ve Folkman, 1984; Hovanitz ve Kozora, 1989; Bruder-Matson ve Hovanitz, 1990). "Çaresiz" ve "boyuneğici" yaklaşımlar ile anksiyete, hostilite, yalnızlık duyguları, gastroentestinal sorunlar ve diğer fizyolojik sorunlar arasında ortaya çıkan pozitif korelasyonlar (Bkz. Tablo 3), alandaki diğer çalışmalarla tutarlıdır. Aynı durum, "iyimser" ve "kendine güvenli" yaklaşımların, algılanan psikolojik ve fizyolojik sorunlarla negatif yöndeki ilişkisi açısından da söz konusudur. Örneğin, probleme yönelik başaşikma mekanizmalarının, daha çok düşük semptomlarla ilişkili olduğu, Batı'da yapılan araştırmalarda da saptanmış ve bunların uyumcul türden başaşikma mekanizmaları olduğu belirtilmiştir (Folkman, Lazarus, Gruen ve Delongis, 1986). Daha yüksek semptomların ise, duygulara yönelik mekanizmalarla ilişkili olduğu bulunmuştur (Forsythe ve Compas, 1987). Kaçmaya, duygulara ve kendini aşığılamaya yönelik başaşikma mekanizmalarının kullanımındaki artışın, MMPI skalalarındaki yükselmeye de ilişkili olduğu saptanmıştır (Hovanitz, 1986). Ayrıca anksiyete yükseldikçe, duygulara yönelik başaşikma mekanizmalarının kullanımında artış; aktif yöntemlerin kullanımında da azalma gözlenmiştir (Endler ve Parker, 1990; Carver, Scheier ve Weintraub, 1989).

Batı'daki araştırmalarda anksiyete ile Sosyal Destek Arama Alt Ölçeği arasında çıkan pozitif korelasyonun, bu çalışmada ele alınan üç araştırmada da çıkmayıp, kültürel bir farklılık olarak değerlendirilebilir. Diğer deyişle, sanki Batı kültürlerinde kişiler ancak sorunlu oldukça sosyal destek arayışına girerlerken, bizim kültürümüzde sosyal desteğe başvurma, sorunların varlığı ya da yokluğundan bağımsız bir boyut olarak karşımıza çıkmaktadır.

Literatürde, stresle başaşikma tarzlarının kişilik boyutlarıyla ilişkilerine bakıldığında, iyimserliğin aktif, problem çözücü yaklaşımlarla,

karamsarlığın ise duygulara yönelik yaklaşımlarla ilişkili olduğu görülmektedir. Ayrıca, özsaygısı yüksek, içten kontrollü, psikolojik açıdan sağlam olan ve A-Tipi kişilik yapısına sahip olan kişilerin daha çok, aktif yöntemler kullandıkları söylenmektedir. Ancak, A-Tipi kişiliğe sahip olanların aynı zamanda duygulara yönelik yöntemler de kullandıkları bulunmuştur (Endler ve Parker, 1990b). Bu sonuç, bu tür kişilik yapısına sahip kişilerin duygularını daha rahat ifade ettikleriyle açıklanmıştır (Carver ve ark., 1989). Bu çalışmada da, kişilik boyutları olarak ele alınan "strese yatkınlık" ve "genel iyimserlik" puanları ile problem çözmeye yönelik başaçıkma tarzları arasında olumlu; duygulara yönelik (çaresiz ve boyuneğici yaklaşımlar) başaçıkma tarzları arasında da olumsuz yönde ilişkiler bulunmuştur. A-Tipi kişilik boyutu ve duygulara yönelik (çaresiz) yaklaşımlar arasındaki pozitif korelasyon da literatür ile tutarlıdır.

Başaçıkma yöntemlerinin durumsal değişkenlerle ilişkilerine bakıldığında, içinde buldukları durumu değiştirebilir olarak algılayanların, daha çok aktif yöntemlere başvurdukları, değiştirilemez olarak algılayanların ise daha çok duygulara yönelik yöntemleri kullandıkları saptanmıştır (Carver ve ark., 1989). Bu bulgular da bir anlamda bu çalışmada tekrarlanmıştır. Diğer deyişle, probleme yönelik yöntemlerin (kendine güvenli ve iyimser yaklaşımlar) kullanımı arttıkça, algılanan durumsal stresler azalmakta, duygulara yönelik yöntemlerin (boyuneğici ve çaresiz) kullanımı arttıkça, algılanan durumsal stresler de artmaktadır. Değişkenler arasındaki bu düzenlilikteki tek farklılık, çevresel ve fiziksel sorunlar konusundadır. Kişinin kendi kontrolü dışında olarak kabul edilebilecek çevre kirliliği, gürültü, trafik, iş yerindeki havalandırma, ışıklandırma, teknolojik araçlar, vb. durumların stresli olarak algılanışı arttıkça, iyimser yaklaşımda hiç bir değişme olmazken, kendine güvenli yaklaşımın ve duygulara yönelik, boyuneğici ve çaresiz yaklaşımların birlikte arttığı görülmüştür. Bu durum çevre sorunlarının sorun olarak algılanışının, kişinin kendine güveni, olgunluğu

ile ilişkili olduğunu düşündürürken, diğer yandan da kontrol dışı sorunlar olmaları nedeniyle aynı bireylerde çaresizlik duyguları uyandırdığını düşündürmektedir.

Stresiyle etkili biçimde başaçıkabilenler ve başaçıkamayanların karşılaştırılması sonucunda ortaya çıkan tablo da, yine literatürdeki sonuçlarla tutarlıdır (Schill, Ramaniah ve O'Laughlin, 1984). Diğer deyişle, stresiyle etkili olarak başaçıkabilenlerin "kendine güvenli" ve "iyimser" yaklaşımları daha fazla kullandıkları, başaçıkamayanların ise "boyuneğici" ve "çaresiz" yaklaşımları daha fazla kullandıkları görülmüştür. Bu son karşılaştırma ölçeğin geçerliğine ilişkin önemli ek bilgiler sağlamıştır.

Özetle, 30 maddelik Stresle Başetme Tarzları Ölçeği (SBTÖ)'nin, güvenilirlik katsayılarının uygunluğu, faktör yapısının özelliği, altölçeklerinin çeşitli değişkenlerle beklenen yöndeki ilişkileri ve ayırıcı gücü nedeniyle, üniversite öğrencilerinde stres belirtileri ile ilişkili başaçıkma yöntemlerini ölçmek için kullanılabilir ve geçerli bir ölçek olduğu söylenebilir. Ölçek, pratik ve kısa oluşu nedeniyle, çeşitli araştırmalarda diğer ölçme araçlarıyla birlikte bir bataryanın içine alınabileceği gibi, üniversite öğrencilerinin psikolojik sorunlarıyla ilgilenen birimlerde, öğrenciyi tanımak ve yeterince geliştirilmemiş fonksiyonel başaçıkma becerilerini geliştirmek amacıyla da kullanılabilir. Değişimlere duyarlılığı belirlendikten sonra da, çeşitli psikoterapötik müdahalelerin etkililiğinin ölçüldüğü araştırmalarda yararlı bir araç olabilir. Ancak bu çalışmada sözü edilen 3 araştırma daha çok, eğitim düzeyi yüksek, sosyoekonomik açıdan da orta ve ortanın üstü kesimden gelen kişileri kapsadığından, ölçeğin değişik sosyoekonomik kesimlerde, açık uçlu bir "Kullandığınız diğer yöntemler nelerdir?" sorusuyla birlikte kullanılmasında ve psikometrik özelliklerinin bu kesim için ayrıca değerlendirilmesinde yarar olacaktır. Farklı durumlara yönelik vinyetlerle verildikten sonra, durumlararası değişmezliğinin ayrıca sınanması ölçeğin gücünü arttıracaktır.

Kaynaklar

- Barnett, P.A. & Gotlib, I.H. (1988). Psychosocial functioning and depression: Distinguishing among antecedents, concomitants, and consequences. *Psychological Bulletin*, 104, 97-126.
- Beck, A. T., Ward, C. H., Mendelson, M., and Mock, J. (1961). An inventory for measuring depression. *Archives of General Psychiatry*, 4, 561-571.
- Billings, A.G. & Moos, R.H. (1981). The role of coping responses and social resources in attenuating the stress of life events. *Journal of Behavioral Medicine*, 4, 139-157.
- Bruder-Mattson & Hovanitz, C.A. (1990). Coping and attributional styles as predictors of depression. *Journal of Clinical Psychology*, 46(5), 557- 564.
- Carver, C.S., Scheier, M.F. & Weintraub, J.K. (1989). Assessing coping strategies: A theoretically based approach. *Journal of Personality and Social Psychology*, 56(2), 267- 283.
- Compas, B.E. (1987). Coping with stress during childhood and adolescence. *Psychological Bulletin*, 101(3), 393-403.
- Coyne, J.C., Aldwin, C. & Lazarus, R.S. (1981). Depression and coping in stressful episodes. *Journal of Abnormal Psychology*, 90, 439-447.
- Demir, A. (1989). UCLA- Yalnızlık Ölçeği'nin geçerlik ve güvenilirliği. *Psikoloji Dergisi*, 7(21), 14-18.
- Durak, A., Yasak-Gültekin, Y. ve Şahin, N. (1993). İnsanları yaşama bağlayan nedenler nelerdir? Yaşamı Sürdürme Nedenleri Envanteri' nin güvenilirliği ve geçerliği. *Türk Psikoloji Dergisi*, 8(30), 7-19.
- Edwards, J.M. & Endler, N.S. (1989). Appraisal of stressful situations. *Personality and Individual Differences*, 10, 7-10.
- Endler, N.S. & Parker, J.D.A. (1990a). Multidimensional assessment of coping: A critical evaluation. *Journal of Personality and Social Psychology*, 58(5), 844-854
- Endler, N.S. & Parker, J.D.A. (1990b). State and trait anxiety, depression and coping styles. *Australian Journal of Psychology*, 12(2), 207-220.
- Endler, N.S. & Parker, J.D.A. (1989). Coping with frustrations to self-realization: Stress, anxiety, crises and adjustment. In E. Krau (Ed.), *Self-realization, success and adjustment*. New-York: Praeger.
- Fleishman, J.A. (1984). Personality characteristics and coping patterns. *Journal of Health and Social Behavior*, 25, 229-244.
- Folkman, S., Lazarus, R.S., Gruen, R.J. & DeLongis, A. (1986). Appraisal, coping, health status, and psychological symptoms. *Journal of Personality and Social Psychology*, 50(3), 571-579.
- Folkman, S. (1984). Personal control and stress and coping processes: A Theoretical Analysis. *Journal of Personality and Psychology*, 46(4), 839- 852.
- Folkman, S. & Lazarus, R.S. (1980). An analysis of coping in a middle aged community sample. *Journal of Health and Social Behavior*, 21, 219-239.
- Folkman, S. & Lazarus, R.S. (1985). If it changes it must be a process: A study of emotion and coping during three stages of a college examination. *Journal of Personality and Social Psychology*, 48, 150-170.
- Folkman, S., Lazarus, R.S., Dunkel-Schetter, C., DeLongis, A. & Gruen, R. (1986). The dynamics of a stressful encounter. *Journal of Personality and Social Psychology*, 50, 992-1003.
- Forsythe, C.J. & Compas, B.E. (1987). Interaction of cognitive appraisals of stressful events and coping: Testing the goodness of fit hypothesis. *Cognitive Therapy and Research*, 11(4), 473-485.
- Friedman, M. & Rosenman, R.H. (1974). *Type-A behavior and your heart*. New York: Harper and Row, p.85.
- Haan, N. (1986). The assessment of coping, defense and stress. *Handbook of stress: Theoretical and clinical aspects*. (Eds) Leo Goldberger and Shlomo Breznitz.
- Hammen, C.L. & Padesky, C.A. (1977). Sex differences in the expression of depressive responses on the Beck Depression Inventory. *Journal of Abnormal Psychology*, 86, 609-614.
- Hisli, N. (1989). Beck Depresyon Envanteri'nin üniversite öğrencileri için geçerliği, güvenilirliği. *Psikoloji Dergisi*, 23, 3-13.
- Hisli, N. (1988). Beck Depresyon Envanteri'nin geçerliği üzerine bir çalışma. *Psikoloji Dergisi*, 6(22), 118-122.
- Hovanitz, C.A. & Kozora, E. (1989). Life stress and clinically elevated MMPI scales: Gender differences in the moderating influence of coping. *Journal of Clinical Psychology*, 45, 766-777.
- Hovanitz, C.A. (1986). Life event stress and coping style as contributors to psychopathology. *Journal of Clinical Psychology*, 42 34-41.
- Kleinke, C.L., Staneski, R.A. & Mason, J.K. (1982). Sex differences in coping with depression. *Sex Roles*, 8(8), 877-889.
- Lazarus, R.S. & Folkman, S. (1984). *Stress, appraisal, and coping*. New York: Springer.
- Linehan, M. M., Goodstein, J. L., Nielsen, S. L. ve Chiles, J. A. (1983). Reasons for staying alive when you are thinking of killing yourself: The Reasons for Living Inventory. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 51(2), 276-286.
- Moos, R.H. & Billings, A.G. (1982). Conceptualizing and measuring coping resources and processes. In L. Goldberger and S. Breznitz (Eds.), *Handbook of stress: Theoretical and clinical aspects*. New York: Free press.
- Moos, H.M. & Billings, A.G. (1986). Conceptualizing and measuring coping resources and processes. *Handbook of stress: Theoretical and clinical aspects*. (Eds) Leo Goldberger and Shlomo Breznitz.

- Patterson, J.M., Hamilton, A. & McCubbin, H. (1987). Adolescent coping style and behaviors: Conceptualization and measurement. *Journal of Adolescence*, 10, 163-186.
- Pearlin, L.I., Schooler, C. (1978). The structure of coping. *Journal of Health and Social Behavior*, 19, 2-21.
- Russell, D., Peplau, L. & Cutrona, C.E. (1980). The revised UCLA-Loneliness Scale: Concurrent and discriminant validity evidence. *Journal of Personality and Social Psychology*, 39(3), 472-480.
- Schill, T. & Ramanaiah, O'Laughlin (1984). Construct validation of a method for defining efficient and inefficient copers. *Psychological Reports*, 54, 969-970.
- Siva, A. (1988). SBÖ ve KKÖ faktör analizi ve güvenilirlik çalışması. Yayınlanmamış veri.
- Stone, A.A. & Neale, J.M. (1984). New measure of daily coping: Development and preliminary results. *Journal of Personality and Social Psychology*, 46 (4), 892-906.
- Şahin, N. (1994). Offer Yalnızlık Ölçeği. IV. Çocuk ve Ergen Psikiyatrisi Kongresi, Kirazlıyayla-Bursa.
- Şahin, N., Şahin, N.H. & Héppner, P.P. (1993). Psychometric properties of the Problem Solving Inventory in a group of Turkish university students. *Cognitive Therapy and Research*, 17(4), 379-396.
- Şahin, N.H., Rugancı, N., Taş, Y., Kuyucu, S. & Sezgin, N. (1992). Stress related factors and effectiveness of coping among university students. 25 th International Congress of Psychology, July 19-24, Brussels.
- Şahin, N.H. ve Durak, A. (1994). Occupational stress and job satisfaction: The case of banking personel. 23rd International Congress of Applied Psychology, July 17th-22nd, Madrid
- Tegin, B. (1980). Depresyonda bilişsel bozukluklar: Beck modeline göre bir inceleme. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi Psikoloji Bölümü.
- Tobin, D.J., Holroyd, K. & Reynolds, R. (1984). The assessment of coping: Psychometric development of the coping strategies inventory. Paper presented at the meeting of the Association for the Advancement of Behavior Therapy, Los Angeles.
- Uçman, P. (1990). Ülkemizde çalışan kadınlarda stresle başa çıkma ve psikolojik rahatsızlıklar. *Psikoloji Dergisi*, 7 (24), 58-75.

A BRIEF COPING STYLES INVENTORY FOR UNIVERSITY STUDENTS

Nesrin H. ŞAHİN*
Ankara University

Ayşegül DURAK
Bilkent University

INTRODUCTION

Coping mechanisms have been conceptualized from 5 different perspectives, ranging from Freud's defense mechanisms, to the situationally determined cognitive and behavioral adjustment attempts (Compas, 1987; Folkman, 1984; Moos and Billings, 1982; 1986; Patterson, Hamilton and McCulhin, 1987). Empirical studies have revealed two categories of coping strategies: Problem-oriented and emotion-oriented (Endler and Parker, 1990 a). Research methods related to coping strategies also developed in two directions, namely, process-oriented and source-oriented, resulting in the construction of measures which either assess the strategies an individual employs in certain situations or measures which assess what an individual does generally irrespective of the situation (Folkman, Lazarus, Gruen and DeLongis, 1986; Endler and Parker, 1990a). The presence of the relatively stable coping styles

across situations, was supported by another study (Carver et al. 1989).

The present study is an attempt to develop a brief Coping Styles Inventory to be used with university students and which correlates well with psychological symptoms like depression, anxiety, loneliness, etc. The starting point in the development of such a scale was Folkman and Lazarus' (1980) Ways of Coping Inventory which was adapted for the Turkish Culture with the addition of several items, making it a 74-item inventory (Siva, 1988).

The first part of this manuscript gives the details of the pilot study comprising attempts at shortening the scale. In the remaining part, information is given on the psychometric characteristics of the Scale derived from analyses conducted in three different studies with different samples.

* Address: Doç. Dr. Nesrin H. Şahin Ankara Üniversitesi, DTCF Psikoloji Bölümü, Sıhhiye, Ankara, Turkey

Development of the short form:

The sample for this study consisted of 575 university students with a mean age of 19.85. The instruments used were, Ways of Coping Inventory (Folkman and Lazarus, 1980; Siva, 1988); The Beck Depression Inventory (Beck, Ward, Mendelson and Mock, 1961); UCLA Loneliness Scale (Russel, Peplau and Cutrona, 1980); Stress Symptoms Inventory (Şahin, Rugancı, Taş, Kuyucu and Sezgin, 1992) and the Stress Factors Inventory (Şahin, et al., 1992). All of these instruments were previously investigated for their psychometric properties and were found to be applicable in the Turkish context.

After a thorough examination of the item-total correlations of the Ways of Coping Inventory, on the level of 7 factor subscales, several items were specified as candidates for deletion. Since the purpose of the study was to compose a scale which measures coping behaviors related to psychological distress, extreme group comparisons in terms of depression, loneliness and other psychological symptoms were employed which revealed 30 items, discriminating the 3 extreme groups, simultaneously. The new brief Coping Styles Inventory (CSI) was composed of these 30 items.

A. Factor structure: The factor structure of the CSI was investigated in three different studies with different samples.

First Study: A principal axis factor analysis was performed on the 575 student sample from which the 30 items of the CSI were derived. Eight factors which accounted for 40.4% of the total variance emerged. The scree test indicated that 5 of these could be interpreted: Self confident, Optimistic, Submissive, Helpless styles and Seeking of social support (Please see Table 1).

Second Study: The sample of this study was 426 bank employees, with a mean age of $X=33.77$. The instruments of data collection were: Stress Audit (Miller and Dell Smith, 1987; Şahin and Durak, 1994), Job Satisfaction (Şahin and Durak, 1994) and Type A Personality Scale (Friedman and Rosenman, 1994; Şahin and Durak, 1994). After the factor analysis 7 factors appeared, 5 of which were interpretable according to the scree test. The two factors which appeared in the first study, helpless and submissive approaches, combined into one factor. The seeking of social support factor divided into two separate factors: effective use of social support and ineffective use of social support. The other two factors were similar to the first study.

Third Study: 232 individuals with a mean age $X= 22.08$ were included in the sample. The instruments used were: Reasons for Living Inventory (Linehan, Goodstein, Nielsen and Chiles, 1983; Durak, Yasak-Gultekin, Şahin, 1993), Beck Depression Inventory (Beck et al., 1961; Hisli, 1988, 1989) and the Offer Loneliness Scale (Şahin, 1994). The Principal Axis factor analysis revealed a similar factor structure with only a few misplaced items.

B. Analyses with demographic variables: Gender differences were observed only on the Seeking of social support scale, females report the use of this mechanism to a greater extent.

C. Reliability: The internal consistency measures on all three studies revealed Cronbach's alphas ranging between .45 and .80 (Table 2).

D. Validity: The validity of the CSI was investigated on 4 different levels. The first of which was its correlation with different measures of psychological distress (Please see Table 3). The results showed that as the use of the problem focused coping style (Self-confident approach, Optimistic approach) increases, the symptoms decrease. As the use of the emotional approach increases the symptoms also increase.

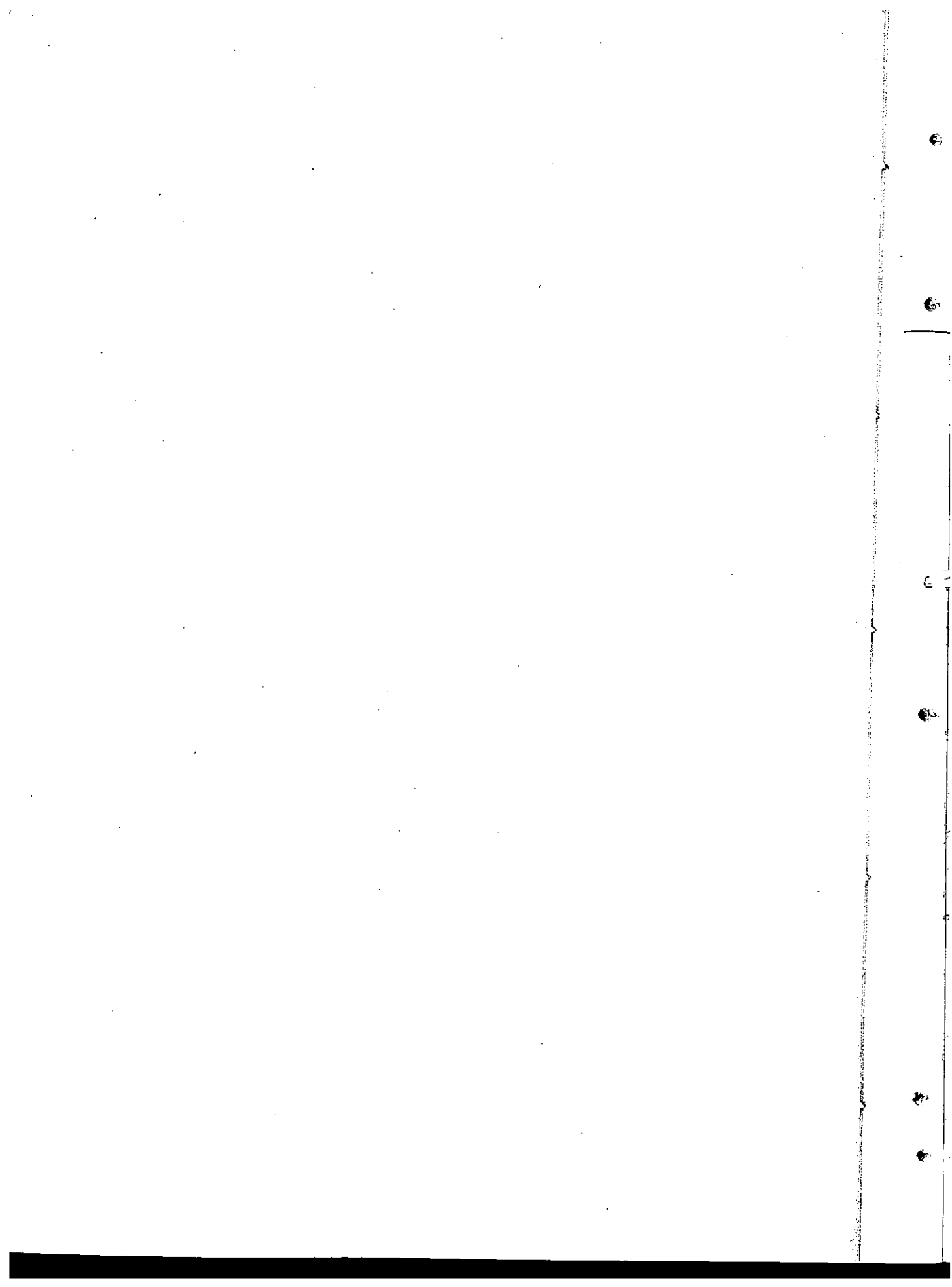
The second level of investigation comprised of correlating various behavioral habits or life views which can be considered personality dimensions, like Type A personality, general optimism, etc. with the CSI (Please see Table 4). The results showed that as vulnerability to stress increased, the use of less effective, emotional coping styles increased; as general optimism and life satisfaction increased, the optimistic and self confident style of coping also increased.

The third level of investigation included correlating the CSI with some situational variables like, academic, environmental, economic and interpersonal concerns, organizational policies, physical conditions and presence or absence of a social support network (Table 5). The results were all in the expected direction. As the use of the self-confident and the optimistic style increased, the academic, environmental, economic, interpersonal and similar concerns decreased. Also, as the concerns related to environmental and physical conditions increased, the helpless style increased along with the self-confident style, pointing to the uncontrollable nature of these situations.

The fourth level of investigation consisted of comparing contrasting groups as was suggested by Schill et al. (1984) (Please see Table 6). The subjects who were considered to be effectively coping with their stress, were found to employ more self-confident and optimistic style when dealing with the daily problems of their lives.

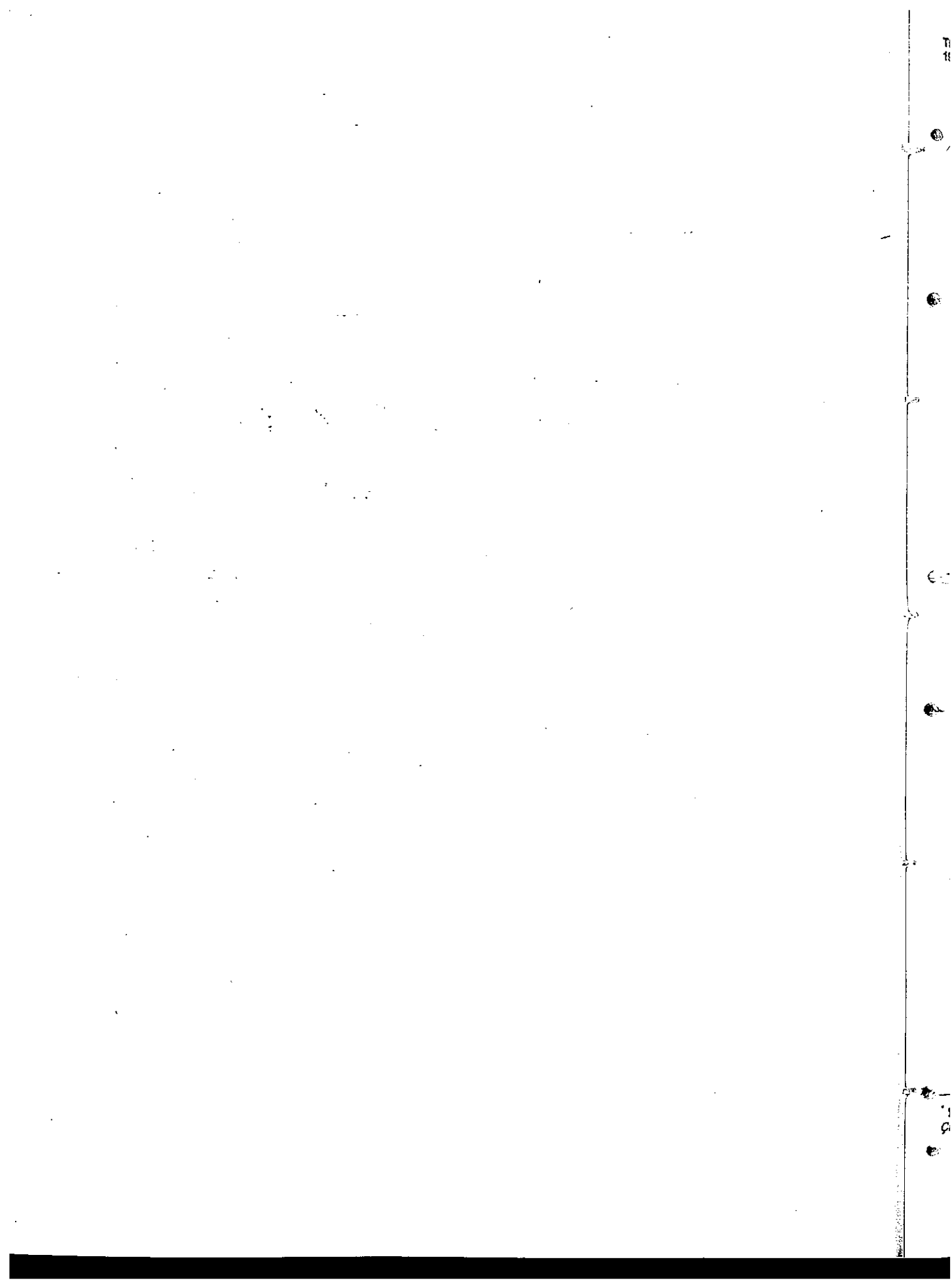
DISCUSSION

This study on the psychometric properties of the 30-item Coping Styles Inventory based on the analyses of three different samples, revealed that it can be used to measure the different coping styles of university students which are related to psychological distress. The Inventory was found to have a factor structure and concurrent validity similar to those reported in the literature.

II. BÖLÜM

MESLEK HABERLERİ
DUYURULAR
KONGRE - KONFERANS
ÇAĞRI
ELEŞTİRİ
ULUSLARARASI İLİŞKİLER
HABERLER
DİZİNLER
YAYIN
KİTAP
TERİMLER

TÜRK PSİKOLOJİ DERGİSİ YAZIM KURALLARI

Sami GÜLGÖZ*
Koç Üniversitesi

Ayşegül DURAK
Bilkent Üniversitesi

Giriş

Bu yazıda Türk Psikoloji Dergisi'ne yollanan yazılarda belli bir standardı koruma amacıyla dergiye yazı gönderirken uyulması gerekli bazı kuralları belirteceğiz. Böyle bir çalışmanın hem yazarların hem de değerlendirenlerin işini kolaylaştıracağını umuyoruz.

Türk Psikoloji Dergisi'nde yayınlanması amaçlanan yazılar derginin yönetmenine veya yardımcı yönetmenine A-4 tipi kağıtta, 4 kopya halinde gönderilmelidir. Kopyalardan üçü değerlendirme amacıyla akademik danışmanlara gönderilecektir. Tarafsız değerlendirmeyi sağlamak amacıyla yollanan dört kopyanın üçünde yazar adının ve yazara ilişkin bilgilerin bulunduğu başlık sayfası ve yazar notları sayfası bulunmamalıdır. Kağıdın sol yanında 4 cm, sağ yanında ise 2 cm boşluk bırakılarak çift aralıkla yazılan yazılarda Türk Dil Kurumu'nun Yazım Kılavuzu örnek alınmalıdır. Yazılarda yabancı sözcükler yerine olabildiğince Türkçe sözcükler kullanılmalı; Türkçe'de pek alışılmamış sözcükler yazıda kullanılırken, ilk geçtiği yerde, yabancı dildeki karşılığı parantez içinde verilmelidir.

Makale kabul edildiğinde yazarlardan makalenin bir İngilizce özeti ve hem makaleyi hem de İngilizce özetini içeren bir disket istenecektir. İngilizce özet çift satır aralıkla 8-10 sayfalık bir özet olmalı ve tablolar ile referansları içermemelidir. Diskette yollanan makale ve özet

tercihan Microsoft Word programı kullanılarak yazılmış olmalı. Bunun mümkün olmadığı durumlarda ise ASCII olarak gönderilmelidir. Makalelerin IBM uyumlu sistemlerde yazılmış olması tercih edilir ancak Macintosh disketleri de kullanılabilir. Yazarlar disketleri yollarken üzerine bir etiket koyarak hangi tip makinede kullanılabileceğini, yazarın ad ve soyadını ve makalenin başlığını belirtmelidirler.

Yazının bundan sonraki kısımlarında makalenin değişik bölümlerinin yapısı ve içeriği hakkındaki kurallardan söz edeceğiz.

Başlık Sayfası

Makalenin birinci sayfası olan başlık sayfasında, kısa başlık, makalenin başlığı, ve yazar adları ile çalıştıkları kurum bilgileri yer alır (Bakınız Şekil 1).

Kısa Başlık: Kısa Başlık, makalenin yayınlandığı her sayfanın tepesinde, makaleyi ifade edecek olan başlıktır. Kelimeler arası boşluklarla birlikte en fazla 50 karakter olmalı ve başlığı en iyi biçimde anlatmalıdır.

Başlık: Başlık, makalenin temel konusunu en iyi biçimde özetleyen, açık bir başlık olmalıdır. Makalede anlatılan araştırma ise, yordayan ve yordanan değişkenleri ve araştırma evrenini belirtmeli, uygunsa araştırmanın sonucu hakkında bilgi vermelidir. Başlıkta, anlama katkısı olmayan kelimelerin kullanılmasından kaçınılmalıdır. Bir makale başlığı en fazla 10-12 kelime olmalıdır. (Bkz. Şekil 1)

*Yazışma Adres: Doç. Dr. Sami Gülgöz, Koç Üniversitesi, psikoloji bölümü,
Çayır Cd. No:5 İstinye 80860, İstanbul

Şekil 1. Başlık Sayfası Örneği

1

Şempanzelerde sembolik sayı becerisinin edinimi

Canan Kıvrak
Yozgat Hayvan Davranışı Enstitüsü

Mehtap İçel
Selim Atılgan
Yalova Teknik Üniversitesi

Kısa Başlık: Şempanzelerde sayı becerisi

Yazar Adı ve Çalıştığı Kurum: Başlığın hemen altına yazarın veya yazarların ad ve soyadları, onların altına da çalıştıkları kurumun adı yazılır. Yazarın ünvanı ya da adresi burada değil, yazar notlarında yer alır. Birden fazla yazarı olan bir makalede, eğer yazarlar aynı kurumda çalışıyorlarsa, adları sıraladıktan sonra kurumun adı yalnızca bir kez yazılır. Eğer ayrı kurumlarda çalışan yazarlar söz konusu ise o zaman, önce birinci yazarın adı, soyadı ve kurumu, daha sonra ikinci yazarın adı, soyadı ve kurumu gibi tüm yazarlar sıralanır. Yazarın çalışmadığı ya da herhangi bir kurumla bağlantısı olmadığı durumlarda, yazar yalnızca bulunduğu şehrin adını belirtir. Oldukça önemli bir konu olan yazar adlarının sıralanmasına daha sonra etik konular başlığı altında değinilecektir. Bir başka etik konu da kurum değiştirmiş olan yazarların hangi kurumu başlıkta belirtecekleridir. Bu konuya da etik konular çerçevesinde değineceğiz.

İkinci sayfa

Bu sayfada yazarların isimleri belirtilmemeli, yalnızca Türkçe ve İngilizce özetler ile anahtar sözcükler yer almalıdır (Şekil 2'ye bakınız).

Şekil 2. İkinci Sayfa Örneği

12

Özet
Bu çalışmada otistik ve zeka özürü çocukların annelerine verilen bir öğretim becerileri eğitim programının etkinliği incelenmiştir. Annelerin 11 haftalık eğitim programına bağlı öğretim becerilerindeki değişiklikler eğitim öncesinde ve sonrasında "Öğretim Becerileri Gözlem Formu" üzerinde ölçülmüştür. Sonuçlar annelerin özellikle ödül kullanma ve yardım tekniklerinde gelişmeler elde ettiklerini göstermiştir. Ön-test son-test sonuçları arasında anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Bulgular, ebeveyn kazançları ve anne-çocuk etkileşimi açısından tartışılmıştır.
Anahtar Sözcükler: Anne baba eğitimi, özürü çocuklar, öğretim becerileri.

Abstract
In this study, the effect of a training program for mothers of the mentally retarded and autistic children on teaching skills was examined. The mothers completed 11 weeks training program and changes in teaching skills were assessed with "Teaching Skills Observation Form" before and after training. Results showed that mothers made gains during the training program especially on using reinforcement and prompting techniques. Significant differences were found between pre and post test scores. Results are discussed in terms of parental gains and mother child interaction.
Key Words: Parent training, handicapped children, training program.

Özet: Özet, makalenin amacını ve içeriğini tam olarak yansıtmalı, çalışmayı en güzel şekilde aktarmalıdır. İyi hazırlanmış bir özet, tüm makalenin en önemli paragrafı olabilir. Tıpkı başlıkta olduğu gibi özet de PsycINFO aracılığı ile bilgisayar ekranlarından okuyucuya ulaşacağı için mümkün olduğunca açıklayıcı olmalıdır. Birçok insan makale ile ilk ilişkiyi uluslararası bir sistem olan PsycINFO aracılığı ile kuracağı için özet oldukça önemlidir. Özeteğin uzunluğu 200 kelimeyi geçmemelidir. Makale için en önemli görülen bulgu ile başlanmalı, bulgular çok sayıda ise en önemli görülen 4 ya da 5 bulguya yer verilmelidir. Özet Türkçe ve İngilizce olmak üzere her iki dilde de "Özet" ve "Abstract" başlıkları kullanılarak yazılmalıdır.

Anahtar sözcükler: Okuyucunun Psyc INFO aracılığı ile makaleye ulaşmasını sağlayacak olan, makalenin konusuna göre seçilmiş kelimelerdir. Türkçe özetin altına Türkçe, İngilizce özetin altına İngilizce olarak eklenmelidir. Her iki dilde de yaygın biçimde kullanılan terimlerin bulunmasına özen göstermek gereklidir.

GİRİŞ

Giriş bölümü problemin ve bu probleme nasıl yaklaşıldığının açıklandığı, araştırma stratejisinin sunulduğu bölümdür. Bu bölümde çalışmanın amacı ve konuya ilişkin literatürün belli başlı yönleri anlatılır. Değinilen teori, model ve bulgulardan hipotezlere nasıl ulaşıldığı açıklanır. Yine bu bölümde değişkenler tanımlanır ve gerekçeleri ile birlikte hipotezler sunulur. Burada sonuca ilişkin beklentilerin ayrıntılı bir analizi yer almalıdır.

YÖNTEM

Yöntem bölümü araştırmanın yapılış biçimini anlatır. Yöntem bölümünün niteliğini belirleyecek en önemli ölçüt aynı araştırmanın bu yazıyı okuyan bir başka araştırmacı tarafından tekrar yapılabilmesini sağlayacak ayrıntıyı içermesidir. Bir uzman tarafından okunduğunda araştırmada nelerin, nasıl yapıldığı konusunda hiçbir kuşku veya soru kalmamalıdır.

Örneklem: Araştırmanın örnekleme ile ilgili sayısal bilgiler, araştırmanın amacına göre seçilen yaş ranjı, yaş ortalaması, cinsiyet, sosyo-ekonomik düzey, medeni durum vb. değişkenler gözönüne alınarak ayrıntılı bir biçimde verilmelidir.

Kullanılan Araçlar: Araştırmada kullanılan araçlar tek tek tanımlanmalı, aletlerde marka, model, bilgisayar programlarında ise program adı ve satıcı kuruluşun adları belirtilmelidir. Test ve ölçek gibi ölçme araçları için, yurt içi ve yurt dışındaki diğer araştırmacıların bildirdikleri psikometrik değerler verilmelidir. Herkesçe elde edilemeyecek ya da araştırmacının kendi geliştirmiş olduğu araçlar ayrıntılı bir

biçimde anlatılmalı, kullanılan uyarılardan ve yazılı araçlardan örnekler verilmeli, hatta uygunsa bunların tümü "ekler" bölümüne konmalıdır.

İşlem: Bu bölümde araştırmanın nasıl yürütüldüğü anlatılmalıdır. Deneklere yönergenin verilmiş biçimi, deneylerde grupların veya koşulların belirlenmesi, deney öncesi hazırlıklar ve uygulamanın ayrıntıları, eğer kullanılmışsa ölçeklerin örnekleme verilmiş sırası, uygulamanın süresi gibi bilgiler bu bölümde aktarılmalıdır. Yönergelerin çok özel olması durumunda bunlar "ekler" bölümünde verilebilir. Daha önce de belirttiğimiz gibi, araştırmanın nasıl yürütüldüğünü anlatırken bir okuyucunun aynı deneyi bu anlatıma göre yapabilmesini hedeflememiz gerekir.

BULGULAR

Bulgular, araştırmanın içeriğine göre mantıklı bir sıra içerisinde verilmeli; mümkünse hipotezlere ilişkin analizler hipotezlerin sunulduğu sıra ile anlatılmalıdır. Tüm değişkenlerin ortalamaları ve standart sapmaları verildikten sonra, çıkarsamalı istatistiklere yer verilmelidir. Bulguları açıklarken en ekonomik ve basit yolun ne olduğu düşünülmeli ve buna göre bir anlatım yöntemi seçilmelidir. Aynı ilkedeki hareketle, tablo ve şekillere sadece bulguları metinle anlatımdan daha ekonomik ve anlaşılır bir biçimde sunuyorsa yer verilmelidir.

Tablolar ve şekiller mümkün olduğu kadar ekonomik bir biçimde yapılmalı, düzgün ve okunaklı olarak hazırlanmalıdır. Tablo ve grafikler ayrı bir sayfaya yapılmalı, metnin içine yerleştirilmemelidir. Metin içinde tablonun gelmesi arzulanan yere "Tablo 1 buraya gelmeli," grafiğin gelmesi arzulanan yere ise "Şekil 1 buraya gelmeli" yazısı, altına ve üstüne çizgi çekilerek konulmalıdır (Şekil 3'de görüldüğü gibi). Metnin şekile veya tabloya ilişkin olduğu yerlerde ise metin içinde tablodan veya şekilden mutlaka sözedilmelidir.

Tablo ve şekiller, önce tablolar, sonra da şekiller olmak üzere makalenin en sonuna, kaynaklar ve eklerden sonraki sayfalara yerleştirilmelidir. Tablo ve şekil numaraları sayısal olarak verilmeli, tablo ve şekil başlıkları açıklayıcı ve anlaşılır olmalı ve başlıklar, baş harfleri ve özel isimler dışında küçük harf ile yazılmalıdır. Tablo içerisinde verilen bir bilgi ya da sembolün açıklanması için ya da tablo başka bir kaynaktan alındıysa bu kaynağın verilmesi için tablo altına not düşülmelidir.

Şekil 3. Tablo veya Şekillerin Yerini Gösterme Biçimi

5

İstatistiklere yer verilmeli. Bulguları açıklarken en ekonomik ve basit yolun ne olduğu düşünülmeli ve buna göre bir anlatım yöntemi seçilmelidir. Aynı ilkedan hareketle, tablo ve şekillere sadece bulguları metinle anlatımdan daha ekonomik ve anlaşılır bir biçimde sunuyorsa yer verilmeli.

Tablolar ve şekiller mümkün olduğu kadar ekonomik bir biçimde yapılmalı, düzgün ve okunaklı olarak hazırlanmalıdır. Tablo ve grafikler ayrı bir sayfaya yapılmalı, metnin içine yerleştirilmemelidir. Metin içinde tablonun gelmesi arzulanan yere "Tablo 1 buraya gelmeli," grafiğin gelmesi arzulanan yere ise "Şekil 1 buraya gelmeli" yazısı, altına ve üstüne çizgi çekilerek konulmalıdır (Şekil 3'de görüldüğü gibi). Metnin şekile veya tabloya ilişkin olduğu yerlerde ise metin içinde tablodan veya şekilden mutlaka sözedilmelidir.

Şekil 3 buraya gelmeli

Tablo ve şekiller, önce tablolar, sonra da şekiller olmak üzere makalenin en sonuna, kaynaklar ve eklerden sonraki sayfalara yerleştirilmelidir. Tablo ve şekil numaraları sayısal olarak verilmeli, tablo ve şekil başlıkları açıklayıcı ve anlaşılır olmalı, ve başlıklar, baş harfleri ve özel isimler dışında küçük harf ile yazılmalıdır. Tablo içerisinde verilen bir bilgi ya da sembolün açıklanması için ya da tablo başka bir kaynaktan alındı ise bu kaynağın verilmesi için tablo altına not düşülmelidir.

Analiz sonuçları metin içerisinde ya da tabloda sunulabilir. Aynı tür sonuçlardan sayıca fazla yoksa sonuçların metin içerisinde sunulması

Analiz sonuçları metin içerisinde ya da tabloda sunulabilir. Sonuçların metin içerisinde sunulması tercih edilir. Eğer sonuçlar metin

içerisinde verilecek ise Tablo 1'de örnekleri verilmiş yapılara uymaları gerekir. Çok gerekmedikçe başvurulmaması gereken bir sunuş biçimi olan tablolara örnekler de Şekil 4, 5, 6, ve 7'de sunulmuştur.

Tablo 1. Metin İçinde Yaygın İstatistiksel Analiz Sonuçlarının Sunulması.

Korelasyon

- A Ölçeği puanları ile B Ölçeği puanları arasında pozitif ($r(124) = .40, p < .001$), A Ölçeği ile C Ölçeği arasında ise negatif ($r(124) = -.45, p < .001$) bir ilişki bulunmuştur.
- Ders başarısı ile kafatası çapı arasındaki korelasyon katsayısı .02 olarak bulunmuştur ($sd = 110, > .05$).

t-testi

- Kadınların A Ölçeği toplam puanlarının ($x = 300.31, Ss = 47.79$) erkeklerin puanlarından ($x = 271.45, Ss = 53.44$) daha yüksek olduğu görülmüştür, $t = 3.71, p < .001$.

Varyans Analizi

- A Ölçeği toplam puanının, cinsiyet, yaş ve SED gibi değişkenlere göre nasıl değiştiğine $3 \times 2 \times 3$ ANOVA çözümü ile bakıldığında yaş ve SED açısından anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır. Cinsiyet ana etkisi ise anlamlı bulunmuştur, $F(1,212) = 17.56, HOK = 12.33, p < .001$.

Şekil 4. Frekans Tablosu Örneği

Tablo 1. Denek Grubuna Ait Demografik Özellikler

	Kadın		Erkek		Toplam	
	n	%	n	%	n	%
Eğitim						
İlk	16	24	6	12	22	18
Orta	28	41	28	54	56	47
Lise	16	24	13	25	29	24
Üniversite	8	12	5	10	13	11
Medeni Durum						
Bekar	27	40	34	65	61	51
Evli	41	60	18	35	59	49

Şekil 5. Korelasyon Katsayılarının Tabloda Sunuluş Biçimi.

Tablo 2. Ölçeklerin Birbirleri ile Korelasyonları (N= 310)

	B Ölçeği	C Ölçeği	D Ölçeği
A Ölçeği	.20	.58***	-.25***
B Ölçeği	-	.18	.22***
C Ölçeği	-	-	.30***

* $p < .05$

** $p < .01$

*** $p < .001$

Şekil 6. T-testi Sonuçlarını Tabloda Sunma Biçimi

Tablo 3. Ölçeklerden Alınan Puanların Cinsiyet Açısından Karşılaştırılması

	Kız n=210		Erkek n=120		t
	X	SS	X	SS	
A Ölçeği	1.03	.69	1.02	.78	.12
B Ölçeği	.99	.84	.73	.80	2.88**
C Ölçeği	.74	.68	.50	.51	3.15***
D Ölçeği	.59	.56	.48	.53	1.75

** p< .01 *** p< .001

Şekil 7. Regresyon Analizi Tablosuna Örnek

Tablo 6. Yanıt Hızının Anlaşılmasında Anımlı Olan Değişkenler

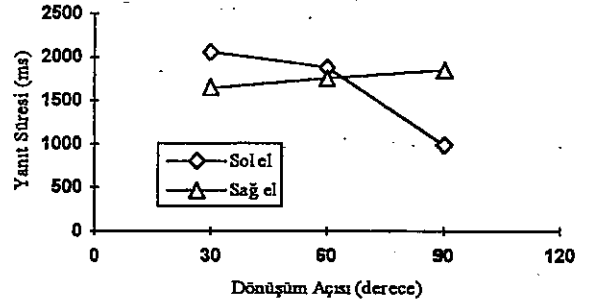
Değişken	Beta	T	p
Sayısal beceri	.345	4.02	.001
Sözel beceri	.254	.22	.863
Uzaysal beceri	.584	-.58	.389
Kısa süreli bellek	.012	3.05	.004
Bilgi	1.258	2.58	.010

Grafikler: Grafik hazırlanırken, ifade edilmek istenen fikrin grafik için uygun olup olmadığı, grafiğin gerekliliği, gerekli olduğu durumda ise hangi tür grafiğin daha uygun olacağı sorgulanmalıdır. Bu soruların yanıtlarına göre grafik ya da şekil dikkatli bir biçimde planlanmalı ve hazırlanmalıdır. Bilgi eğer metin içerisinde verilebiliyorsa grafik kullanılmamalıdır. Grafik, aktarılmak istenen bilgiyi en açık ve kusursuz bir biçimde aktarmalı, ayrıntılı olarak izlenebilmeli, kolay okunmalıdır. Grafiği oluşturan tüm semboller ve ifadeler eksiksiz olmalı, kolayca anlaşılabilir. Bazı kısaltma ve semboller kullanılıyor ise ve bunlar açık değilse, grafiğin altında açıklaması verilmelidir. Grafik başlıkları Şekil 1, Şekil 2 gibi numara-

landırılmalı, sözcüklerin baş harfleri büyük olmalıdır (Örnek için Şekil 8'e bakınız).

Şekil 8. Şekil Örneği

Şekil 5. Sağ ve Sol Elle Çalışan Deneklerin İşlem Tamamlama Süresi

İstatistiksel Semboller: Çalışmada kullanılan analizler gerek metin içerisinde anlatılırken, gerekse tablo içerisinde verilirken mümkün olduğunca Tablo 2'deki semboller ve terimler kullanılmalıdır.

Tablo 2. Metin, Tablo ve Şekillerde Kullanılacak İstatistiksel Semboller

Sembol	Anlamı
X	= Ortalama (Mean)
SS	= Standart sapma (Standard deviation)
Sd	= Serbestlik derecesi (Degrees of freedom)
N	= Toplam örneklem sayısı
n	= Alt örneklem sayısı
f	= Frekans
F	= Fisher F değeri
r	= Pearson korelasyon katsayısı
χ^2	= Ki-kare (Chi-square)
SH	= Standart hata (Standard error)
KT	= Kareler toplamı

OK	=	Ortalama kare
HOK	=	Hata ortalama karesi
p	=	Anlamlılık düzeyi
t	=	t değeri
α	=	Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı
x	=	Absis (Abscissa)
y	=	Ordinat (Ordinate)
ANOVA	=	Varyans analizi
MANOVA	=	Çoklu, yordanan değişkenli varyans analizi
β	=	Beta, Regresyon katsayısı

TARTIŞMA

Tartışma bölümü, bulguların değerlendirildiği, literatürdeki diğer bulgular ile karşılaştırıldığı ve yorumlandığı bölümdür. Tartışma bölümüne başlarken orijinal hipotezin desteklenip desteklenmediğinin belirtilmesi gerekmektedir. Çalışmanın diğer çalışmalar ile benzerlikleri ve farklılıklarına değinilmeli, bulguların uzun uzun tekrarından kaçınılmalıdır. Çalışmanın literatüre olan katkısı ve konuya ilişkin bilgileri ve teoriyi nasıl etkilediği de belirtilmelidir.

Tablo 3. Kaynakların Yazılma Biçimi.

TÜRKÇE	YABANCI DİL
Sürelili Yayınlar	
Savaşır, I., Sezgin, N. ve Erol, N. (1992). 0-6 yaş çocukları için Gelişim Tarama Envanteri geliştirilmesi: Ön çalışmalar. <u>Türk Psikiyatri Dergisi</u> , 2(3), 33-38.	Klimoski, R., & Palmer, S. (1993). The ADA and the hiring process in organizations. <u>Consulting Psychology Journal: Practice and Research</u> , 45(2), 10-36.
Basılmış Kongre Bildirileri	
Doğan, Y.B. (1987). Alkol bağımlısı hastalarla grup psikoterapisi. <u>Grup Psikoterapileri Kongre ve Sempozyum Bildirileri</u> . Ankara: Grup Psikoterapileri Derneği Yayınları, No:2, 16-18.	Cynx, J., Williams, H., & Notlebohm, F. (1992). Hemispheric differences in avian song discrimination. <u>Proceedings of the National Academy of Sciences, USA</u> , 89, 1372-1375.

KAYNAKLAR

Metin içinde belirtilen tüm kaynaklar "Kaynaklar" listesinde yer almalıdır. Metinde sözü geçmeyen kaynaklara ise bu listede yer verilmez. Metin içinde kaynaklara atıfta bulunulurken aşağıda belirtilen yapılardan biri kullanılabilir:

- Kısa süreli belleğin kapasitesinde bir değişme görülmemiştir (Barkın, 1994).
- Barkın'ın (1994) çalışması kısa süreli bellek kapasitesinde herhangi bir değişme göstermemiştir.
- Williams ve Morton'un (1989) yapmış oldukları çalışma kısa süreli bellek kapasitesi konusunda çelişkili bilgilere yol açmıştır.
- Kısa süreli belleğin değişimi konularında yapılan çalışmalarda elde edilen sonuçlar çelişkilidir (Barkın, 1994; Jameson, 1991; Williams, Hogan ve Morton, 1989).

Kaynaklar bölümünde kaynakların yazılışında dikkat edilmesi gerekenler Türkçe kaynakların verilmesi ve Yabancı dildeki kaynakların verilmesi şeklinde Tablo 3'de verilmektedir.

Tablo 3. Kaynakların Yazılma Biçimi (Devamı)

Basılmamış Kongre Bildirileri	
Alkın, T. ve Baykara, A. (1991, Kasım). <u>Benlik saygısı ve akran ilişkileri</u> . XXVII. Ulusal Psikiyatrik Bilimler Kongresi'nde sunulmuş bildiri, Antalya.	Lanktree, C., & Briere, J. (1991, January). <u>Early data on the Trauma Symptom Checklist for Children (TSC-C)</u> . Paper presented at the meeting of the American Professional Society on the Abuse of Children, San Diego, CA.
Tezler	
Çuhadaroğlu, F. (1986). <u>Adolesanlarda benlik saygısı</u> . Yayınlanmamış uzmanlık tezi, H.Ü. Tıp Fakültesi Psikiyatri Anabilim Dalı, Ankara.	Lawson, R. (1993). <u>The achievement of visual object constancy: Evidence for view-specific representations</u> . Unpublished doctoral dissertation, University of Birmingham.
Editörlü kitapta bölüm	
Tezcan, S. (1979). Türk kadınının sağlık sorunları. N. Abadan-Unat (Ed.), <u>Türk toplumunda kadın (73-88)</u> . Ankara: Türk Sosyal Bilimler Derneği.	Bullock, M., Gelman, R., & Baillargeon, R. (1982). The development of causal reasoning. In W. J. Friedman (ed.), <u>The developmental psychology of time</u> (pp. 209-254). New York: Academic Press.
Yazarlı kitap	
Tekeli, Ş. (1982). <u>Kadınlar ve siyasal toplumsal hayat</u> . İstanbul: Birikim Yayınları.	Mitchell, T. R., & Larson, J. R., Jr. (1987). <u>People in organizations: An introduction to organizational behavior</u> (3rd ed.). New York: McGraw-Hill.
Editörlü kitap	
Abadan-Unat, N. (Ed.). (1979). <u>Türk toplumunda kadın</u> . Ankara: Türk Sosyal Bilimler Derneği.	Gibbs, J. T., & Huang, L. N. (Eds.). (1991). <u>Children of color: Psychological interventions with minority youth</u> . San Fransisco: Jossey-Bass.
Çeviri kitap	
Cole, I. ve Morgan, J. B. (1968). <u>Çocukluk ve gençlik psikolojisi</u> (Çev. B. H. Vassaf). İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.	Laplace, P. S. (1951). <u>A philosophical essay on probabilities</u> (F. W. Truscott & F. L. Emery, Trans.). New York: Dover.

Son sayfa:

Makalenin son sayfası kaynaklardan, şekil ve tablolardan sonra gelecek en son sayfadır. Bu sayfada yazara ve araştırmaya yardımcı olan veya destek sağlayan kişi ve kuruluşlara ilişkin bilgiler vardır.

Yazar Notları: Eğer makale bir tez çalışmasından özetlenmiş ise veya araştırmayı destekleyen kurumlar ve kuruluşlar varsa, son sayfada yazarın notu olarak belirtilmelidir.

Araştırmaya katkısı olan kişilere teşekkür ediliyorsa, bu da yazarın notu olarak son sayfada belirtilmelidir.

Yazışma Adresi: Yazar ile yazışmayı sağlayacak adres açık ve eksiksiz olarak verilmelidir. Bu bölümde gereken bilgiler arasında ilişki kurmak gerektiğinde yazarlardan hangisiyle yazışılacağı, bu yazarın ünvanı, posta kodunu da içeren adresi, telefon numaraları, varsa faks numaraları ve e-mail adresleri de eklenmelidir.

Etik ilkeler

Tekrar Yayın: Bir araştırmanın sonuçları yalnız bir kez yayınlanır. Aynı araştırmadan, yani aynı veri tabanından yola çıkarak birden fazla makale oluşturma ve bu makaleleri aynı derginin veya farklı dergilerin değerlendirmesine sunmak etik ilkelere aykırıdır.

Kimi durumlarda, yayınlarda değinilen araştırmaların aynı araştırma olup olmadığı veya aynı veri tabanından kaynaklanıp kaynaklanmadığı belirgin olmayabilir. Sürmekte olan bir araştırmada önceden tasarlanmış olan veri tabanı elde edildiğinde bunun kendi içinde bütünlüğü olan bir veri tabanı olduğu kabul edilir. Bu veri tabanı üzerinde analizler yapıldıktan sonra toplanan veriler yeni bir veri tabanını oluşturur. Birinci veri tabanına dayanan araştırma ancak bir kez yayınlanabilir. Bu veri tabanının yeniden kullanılmasına izin veren bir durum daha sonra elde edilen bir veri tabanı bütünüyle karşılaştırılmasıdır. Karşılaştırma durumunda kendi içinde bir bütünlüğü olan yeni bir veri tabanının varolması gereklidir. Böyle bir durumda ilk araştırmanın açıklandığı yayına mutlaka atıf yapılmalıdır.

Kongre, konferans ve benzeri toplantılarda sunulan bildiri ve posterler tekrar yayın sınıfına girmezler. Bu nedenle bildiri ve posterlerde yeralan araştırmaların yeniden yayınlanmalarında sakınca yoktur. Kongre bildirilerinin bir kitapta toplanmış olması durumunda ise yazarların aynı içerikteki bir makaleyi dergiye gönderirken yayın yönetmenine bu durumu bildirmesi gerekir. Yayın yönetmeni makaledeki bilgilerin derginin okuyucusu olan kitleye ulaşması amacıyla bildirin yeniden yayınlanmasında yarar görebilir.

Yazarlık: Bir yayına yapılan katkıları ana katkılar ve yan katkılar olarak sınıflandırmak olasıdır. Ana katkı, bir araştırmanın problemini, hipotezini belirleme, araştırma desenini düzenleme ve yapılandırma, istatistiksel analizler konusunda karar verip onları yönlendirme, sonuçları yorumlama veya makalenin önemli

bir bölümünü yazma eylemlerinden herhangi biridir. Yan katkı, ana katkılarda belirtilen derginin amacı yönünde profesyonel özelliklerde olmayan, yazının oluşmasına çeşitli düzeylerdeki katkıları içerir. Buna dahil olabilecek eylemler arasında araştırma için gerekli aletleri yapma veya geliştirme, istatistiksel analizlere ilişkin önerilerde bulunma veya analizlere yardımcı olma, veri toplama, ve denek bulma gibi yardımlar sayılabilir.

Bir makaleye ana katkı türünde katkılar yapmış kişiler o makalenin yazarları olarak kabul edilir ve isimleri başlık sayfasında yer alır. Yan katkılar ise makaleye eklenen yazar notlarında belirtilir. Birden fazla yazarı olan makalelerde yazarların isimlerinin sıralanması da kişilerin o makaleye yaptıkları katkıya göre olmalıdır. Yazar isimlerinin sıralanması en fazla katkıda bulunmuş kişinin adı ilk yazılmak üzere, katkı sırasına göre yazılır. Bu sıralamada yazarların ünvan ve derecelerine önem verilmez. Burada özellikle tezlere dayanan makaleler konusunda bir ilkeyi vurgulamak istiyoruz. Bir makale, ağırlıklı olarak bir öğrencinin uzmanlık veya doktora tezine dayanarak yine ağırlıklı olarak öğrenci tarafından yazılmışsa, o öğrenci ilk yazar olarak belirtilme durumundadır.

Yazarın kurum değiştirmesi: Yazarlardan biri araştırma sırasında veya çalışmanın yapılması ile makalenin yayınlanması arasında geçen süre içinde başka bir kurumda çalışmaya başlamışsa başlık sayfasında yazarın kurumu olarak çalışmanın daha fazla olan bölümünün yapıldığı kurum yazılır. Eğer çalışmanın büyük bölümü eski kurumda yapılmışsa başlık sayfasında eski kurumun adı geçer ve yazar notları arasında yazarın yeni kurumu belirtilir. Bu başlık sayfasında adı yer alan tüm yazarlar için geçerlidir.

GELİŞİM PSİKOLOJİSİNDE YENİ ÇALIŞMALAR

Derleyenler

Şeyda KOZCU

Ege Üniversitesi

Rina GABAY

Ege Üniversitesi

Giriş

Gelişim psikolojisinde yapılan araştırmaların kabaca taranmasında en yardımcı kaynak Amerikan Psikologlar Birliği (APA) tarafından üç ayda bir çıkarılan "PsySCAN: Developmental Psychology" dergisidir. Bu dergi gelişim psikolojisiyle ilgili gördüğü 37 bilimsel dergiyi tarayıp, bu alandaki araştırmaların birer paragraflık özetlerini vermektedir.

Bu yazıda, Ocak, Nisan, Temmuz ve Ekim aylarında çıkan bu derginin, 1993 ve 1994 yılları araştırmalarının taranmasına ayrı ayrı yer verilmektedir.

1993 yılında en sık işlenmiş olan ve önemli bulunan konular:

- Gelişim psikolojisinin genel olarak incelenmesi; nereye doğru gittiği, diğer davranış bilimleri arasındaki yeri.
- Gelişim psikolojisinde pek çok kuramın tekrar incelenmesi (bağ kurma, sosyal öğrenme kuramları gibi).
- Bazı ölçeklerin incelenmesi, farklı kültürlerde uygulanması.
- Doğumöncesi dönemde ve bebeklilikte tepkisel, görsel tercihler.
- Çocuklarda dikkat eksikliği, hiperaktif bozukluk, otizm; bunlar için mevcut ilaçlar, çocuklardaki fizyolojik değişiklikler, bu tür çocukların tuvalet terbiyeleri, sınıflarının düzenlenmesi, konuşma terapileri.
- Zihinsel özürli çocukların cezai ve hukuksal durumları, onlara karşı işlenen suçlar veya onların suç işlemeleri durumunda yapılması gerekenlerin tartışılması, konuşma ve dil sorunları.

- Down Sendromlu çocuklar ve anne-babalarının ihtiyaçları, stresleri.
- Disleksiya ve disleksiyada elektrofizyolojik değişkenler, okullarda ele alınışı, bu tip çocukların saldırganlık problemleri, farklı kültürlerde (özellikle Fransa, Kanada ve Yeni Zelanda) bu bozukluğa bakış açısı.
- Öğrenme, hafıza, dikkat ve hesap yeteneklerinin çocuklarda nasıl değiştiği, sorunları veya bu konularla ilgili sorunları olan anne-babaların çocuklarının nasıl olduğu.
- Dil gelişimi, iki dil konuşan çocuklar.
- Bilişsel gelişim, 4. yaşta meydana gelen bilişsel değişimler ve bunlara getirilen eleştiriler.
- Oyun ve bunun bilişsel ve sosyal gelişimdeki rolü.
- Bağlanma (attachment) ve mizaç (temperament) özelliklerinin nelerden etkilendiği ve aralarındaki ilişkiler, farklı kültürlerde incelenmeleri.
- Çocukların kişilik örüntülerini / çizgilerini (treytlerini) algılayışları, benlik kavramları ve benlik saygısı kaynakları.
- Çocukların insanlararası (aile ve arkadaşlık başta olmak üzere) ilişkileri, arkadaşlık beklentileri, sosyometri sonuçları, arkadaş değerlendirme boyutları.
- Aile ve evlilik sorunlarının (eşlerin çatışması, annelik-babalık etme şekillerinin) çocuk üzerine etkileri, boşanma, boşanma sonrası çocukların uyumları, anne-baba kaybı.
- Pek çok çocukla ilgili değişkenlerin kültürlerarası kıyaslanması (özellikle Japonya-Amerika kıyaslamaları).
- Çocuk ve ergen suçluluğu, saldırganlık.

- Ergenlerde depresyon, hospitalizasyon (hastaneye yatma), intihar girişimleri, kimlik gelişimleri, yeme bozuklukları, ergenlikte hamilelik ve getirdiği sorunlar, arkadaşlık, bağlanma, bireyselleşme, evden kaçma, ergenlerin kendilerini algılama biçimi.

1994 yılında sık işlenen ve önemli bulunan konular:

- Gelişimin ilkeleri ve erken müdahalenin önemi.
- Çocuk psikolojisinde 1960'lardan 1990'lara kadar olan gelişmeler.
- Gelişim psikolojisi ile ilgili bazı ölçeklerin geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları, denek kaybı sorununu önleme çabaları, etkileşim ve dolaylı etkileri bulmada karşılaşılan istatistiksel zorluklar.
- Kalıtım-çevre etkisinin yeniden tartışılması.
- Bebek ve çocuklarda fiziksel gelişim ve dikkat, algı, hafıza ile ilgili sorunlar. Bebeklerde tanıma ve zihinsel, motor gelişim, dil gelişiminde algısal stratejiler. Annenin kendi dil gelişimi, uyarma ve kitap okumanın etkileri.
- Kurumda yaşayan çocuk ve ergenlerin durumu, bakımı ve bunun için kültürlerarası bir eğitim modelinin geliştirilmesi.
- Zihinsel özürlü çocuklar, ailelerinin tutumları, stresleri, bağımsız yaşama eğitimleri, ölüm oranları, kavram gelişimleri, hareket yetenekleri, sosyal etkileşim eğitimleri, ilaç kullanımları, kurum bakımları ve bundan dolayı oluşan duygusal semptomlar.
- Otizmi standart ölçüm araçlarının ne kadar iyi ayırabildiği, otizmin sınıflandırılması, otistiklerde iletişimin kolaylaştırılması, oyun ve ilaç tedavileri.
- Dikkat eksikliği hiperaktif bozukluğun nörolojik temelleri, eğitimde ölçümü, uyarıcı ilaçların etkisi, eğitimsel müdahale.
- Öğrenme güçlüğü olan çocuklara kritik düşünme yeteneklerinin öğretilmesi, "Disrationalia" (uygun zekaya rağmen mantıklı düşünüp davranamama)'nın yeni bir şeyi öğrenme güçlüğü olarak ayırıldılması ve buna getirilen eleştiriler.
- Klinik çocuk psikolojisi alanındaki terapi yöntemlerinin yetersizliği ve özellikle göçmen ve

azınlık çocuklarına hizmet verecek uzman eksikliği.

- Kanser, AIDS gibi kronik hastalığı olan çocukların psikolojik durumları.
- Ailede şiddet, özellikle cinsel istismar, intihar, depresyon ve istismar ilişkisi, çocuklarda duygusal sorunlar ve depresyon, bu çocuklar için ailenin işlevleri.
- Çocukların toplumsallaşma sürecinde aile ve arkadaşlık ilişkileri, aile sorunları, yapıları ve işlevleri, annenin destek sistemleri, aşırı koruyucu anne-babalık, anne-çocuk ilişkilerinde bağımsızlığın teşviki, bağ kurma şekillerine göre içsel-dışsal motivasyonu etkileyen aile faktörleri, arkadaş edinme stratejileri, sosyal kuralların sorgulanmasında önemli değişkenler.
- Benlik ve benlik değeri, sürekliliği, bazı zorluklarla başatmadaki rolleri, benlik algısının ergen psikopatolojisine etkisine klinik ve gelişimsel bakış açısı, benlik saygısının yükseltilmesinde bireysel farklılıkların ve narsizmin önemi.
- Sembolik oyunun duygusal ve bilişsel gelişime etkisi, inhibe olan olmayan çocuklarda serbest oyunun incelenmesi.
- Sol başat (solak) kişilerde yaşam süresinin kısalığı bulgusu ve buna getirilen eleştiriler, sağ-sol başat olma ile eğitimdeki başarı arasındaki ilişki.
- Vygotsky'nin gelişiminin sosyokültürel kuramı ve görüşlerinin, erken çocukluk eğitimi, arkadaşlık ilişkilerinde öğretmenin rolü, dil öğrenimi ve ahlak gelişimi çerçevesinde tartışılması. Eğitimde başarı hedeflerinin ve içsel motivasyonun rolü, öğretmenlerin, çocukların motivasyonlarındaki rolleri.
- Ergen anneler, çocukları ve sorunları, doğum kontroluyla ilgili eğitim programları, ergenlerin AIDS hakkında bildikleri, tutumları, risk değerlendirmeleri, uyuşturucu kullanımları, yeme bozuklukları, yaşam değerleri, intihar düşünceleri ve risk faktörleri, bu faktörlerin farklı kültürlerde incelenmesi, intiharda benlik imajının etkisi, mizaçla ilişkisi, depresif semptomlarla ilgili bilişsel değişkenler. Yalnızlık, evden kaçma, saldırganlık, ahlaki akıl yürütme. Ergenlerin aile bireylerini ve aile kontrolünü algılayış şekilleri, arkadaşlık ilişkileri, savaş ve işsizliğe karşı tepkileri.

ÖZEL SAYILAR

Bundan önceki sayımızda (32. Sayı) yayınladığımız "özel sayılar" listesine ek olarak bize ulaşan aşağıdaki önerileri yayınlıyoruz.

Katkıda bulunmak istediğiniz özel sayı için lüfen sorumlu yayın yönetmeni ile temas kurunuz.
Hazırlığı tamamlanan Özel Sayı'larımız güz döneminden başlayarak yayınlanacaktır.

ÇEVRE PSİKOLOJİSİ

Yard. Doç .Dr. Melek Göregenli, Ege Üniversitesi
Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Bölümü Bornova,
İZMİR

1960'lı yıllarla birlikte, dünyada ve Türkiye'de pek çok başka çalışma alanıyla birlikte, yeniden tanımlanan, yepyeni bir olgu daha çok matematik ve sosyal bilimlerin gündemine girmiştir. Başta Amerika, İngiltere ve Fransa olmak üzere bazı ülkelerde, çevre kavramının ve değişik boyutlarıyla çevre-insan ilişkilerinin sadece matematik bilimlerin yaklaşımıyla ele almamayaacağı fikrinden hareketle, 1970'li yılların başlarında insan-mekan ilişkilerinin, temel çalışma konusunu oluşturduğu, sosyal değişimin sonucu ve yaratıcısı olduğu savunulan bir psikoloji alt alanı oluşmuştur: Çevre Psikolojisi.

Çevre Psikolojisinin gelişmesiyle birlikte, fiziksel çevre ya da mekan, insanın kendisiyle ve diğer insanlarla iliş-kisinde bir dekor olmanın ötesinde, davranışın oluşma sürecindeki temel değişkenlerden biri olarak kabul edilmeye başlanmıştır. Çevre psikolojisinin özgün nitelik-lerinden biri, teorik yönelimli araştırmaların mutlaka pratik sorunlara çözüm üretmeye yönelik araştırmalarla birleştirilmesine ilişkin vurgulamalarıdır. Bu nedenle günümüzde tüm gelişmiş ülkelerde, ekolojik sorumluluktan, mimari tasarıma kadar pekçok alanda çevre psikologları, sosyal değişme ve gelişmenin sonucunda oluşan çevresel ve yerleşime yönelik sorunlara çözüm üretme çabalarının ayrılmaz bir parçasını oluşturmaktadırlar.

Benzer koşullardaki ülkelerde olduğu gibi ülkemizde de hızlı nüfus artışı, büyük kentlere göç vb. nedenlerle ortaya çıkan çevreyle ve kentleşmeyle ilgili sorunlar konusunda farklı bilim dallarından araştırmacıların sağladığı bilgi birikiminin sonucu olarak yasal ya da kurumsal düzenlemeler

gerçekleştirilmiştir. Fakat henüz, doğal ya da yapılandırılmış "çevre" üzerinde en geniş tasarruf yetkisine sahip olan "insan davranışı"nın "çevre" ile ilişkisinin ve karşılıklı "dönüştürme" sürecinin anlaşılmasını sağlayacak yaklaşımlardan uzak olduğumuz görülmektedir. Bu nedenle çevre psikolojisi alanının gelişmesi, ülkemizde bu yönde oluşacak bir yeniden yapılanmayı da hızlandıracaktır.

Çevre Psikolojisi özel sayısında, yukarıda kısaca tanımlanmaya çalışılan Çevre Psikolojisi'nin temel çalışma alanları, kuramsal ve yöneme ilişkin tartışmalar ve ülkemizde çevre psikolojisi bakış açısıyla, psikoloji ve mimarlık alanında gerçekleştirilmiş çalışmalar tanıtılmaya çalışılacaktır. Dolayısıyla, bu çerçevede yer alabilecek psikoloji ve mimarlık alanlarından her türlü katkıyı beklemekteyiz.

SAĞLIK PSİKOLOJİSİ

Doç.Dr. Selim Hovardaoğlu, Ankara Üniversitesi,
Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Psikoloji Bölümü,
06100 Sıhhiye-Ankara
Tel: 0312-310 32.80/1674

Sağlık Psikolojisi konusu şu alt başlıklardan oluşabilir:

1. Biyopsikososyal model ve önemi
2. Sağlık psikolojisinde yaklaşımlar ve terapiler
3. Stres, sosyal destek ve başa çıkma
4. Sağlık personeli-hasta ilişkisi
5. Psikiyatri kliniği dışındaki kliniklerde yaklaşım ve yardım:

- * Şişmanlı, diyet ve egzersiz
- * Sigara ve alkol
- * Ağrı
- * Kalp-damar hastalıkları

- * Plastik ve estetik cerrahi
- * Kanser
- * AIDS
- * Kronik çocuk hastalıkları
- * Psikosomatik hastalıklar
- * Uzun süreli yatan hasta
- * Ölümcül hasta ve ölüm

ÇOCUK GELİŞİMİ

Doç. Dr. Biran Mertan, Yakın Doğu Üniversitesi
Fen-Edebiyat Fakültesi Psikoloji Bölümü P.K. 670
Lefkoşa, Kıbrıs.

Tel: 392 223 6464 (253) Faks: 392 223 6461

Bilindiği üzere, Çocuk Gelişimi disiplini, çocukluk dönemindeki biyolojik, sosyal, bilişsel ve duygusal davranışların değişimlerini incelemektedir. Son 30 yıldır, çocukluk dönemindeki gelişme üzerine birçok çalışma yapılmış olmasına rağmen çocuğun bu dönemde ortaya koyduğu davranışlar tamamen açıklanabilmiş değildir. Bugün artık, Gelişim Psikolojisi'nde geçmişte olduğu gibi tek faktörlü açıklamalarla yetinilmemektedir. Günümüzde geleneksel biyolojik ve çevre faktörünün yanında, gelişimin sürekli olup olmadığı, gelişim süreçleri içerisinde kritik dönemlerin bulunup bulunmadığı gibi faktörlerin, kişiye bağlı özelliklerin ve kültürlerarası farklılıkların, çocuk gelişiminde göz önünde bulundurulması gereken faktörler olduğuna inanılmaktadır. Çocuk Gelişimi uzmanları yaptıkları araştırmalarda, bir davranışı yalnızca betimlemeseler olarak ele almakla yetinmemekte bu davranışın ortaya çıkış nedenlerini de aramaktadırlar. Bu araştırmalarda kullanılan yöntem ve üzerinde çalışılan yaş dönemi ayrı bir önem taşımaktadır. Bilindiği üzere çocukluk şu dönemlere ayrılmaktadır.

0-24 aylık	Yaşamın ilk iki yılı	Infancy
25-60 aylık	Erken Çocukluk	Early Childhood
06-12 yaş	Orta Çocukluk	Middle Childhood
12-18 yaş	Ergenlik	Adolescence

Yaşamın ilk yıllarındaki bilişsel ve duygusal gelişimin davranış çokluğu ve değişim süratliliği yüzünden bu dönemin gerektiği gibi incelenebilmesi için alt dönemlere ayrılması gerekmektedir. İşte Batı literatüründe yaşamın ilk iki yılı ve erken çocukluk dönemleri arasında yer alan 12-30 ay dönemine ayrı

bir ad verilmektedir. Adını "sendeleyerek yürüme" den alan ve bizim "Sıralama Dönemi" (Toddlerhood) adını vermek istediğimiz dönem gelişim psikologlarının üzerinde çok çalıştıkları bir dönemdir.

Çocuk Gelişimi üzerinde hazırlanacak olan Türk Psikoloji Dergisi Özel Sayısı'na aşağıdaki ve/veya sizlerin önereceği konularla katılabilirsiniz.

* Anne-Bebek ilişkisi/etkileşimi/iletişimi/oyunları

* Çocuk-Çocuk iletişimi/ saldırganlığı/ özgeci davranışı

* Erken Çocukluk Dönemi Eğitimi

* Sosyo-Bilişsel Etkileşim

* Duygulanımın Dışavurumu

* Bağlanma Kuramı

SOSYAL PSİKOLOJİDE KURAMSAL YAKLAŞIMLAR

Doç. Dr. Selim Hovardaoğlu, Ankara Üniversitesi,
Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Psikoloji Bölümü,
06100 Sıhhiye-Ankara
Tel: 0312-310 32 80/1674

"Sosyal Psikolojide Kuramsal Yaklaşımlar" konusu şu alt başlıklarda toplanabilir:

1. Sosyal psikolojide kuram ve kuramsal yaklaşımın önemi

2. Çeşitli sosyal psikolojik kuramların tanıtılması ve kuramlar çerçevesinde yapılan araştırmaların ele alınması

3. Sosyal psikolojik kuramların çeşitli alanlara uygulanması:

* Psikopatoloji ve psikoterapi

* Endüstri

* Eğitim

* Aile

* Ekonomi

* Politika

* Uluslararası İlişkiler

* Hukuk ve Adalet

* Kitle İletişim Araçları

* Sanat

* Toplumsal Değişme

* Terörizm

(Araştırmacılardan gelecek geribildirimlere göre bu liste değiştirilebilir ve/veya uzatılabilir.)

KONGRELER

Yurtiçi

- * 27-30 Eylül 1995
31. Ulusal Psikiyatri Kongresi, Askeri Müze Kültür Sitesi Harbiye-İstanbul
Başvuru: Doç.Dr. Raşit Tükel
Türk Nöropsikiyatri Derneği
İ. Ü. İstanbul Tıp Fak.
Psikiyatri Anabilim Dalı
34390 Çapa/İstanbul
Tel: 0-212-531 35 56-525 89 45
Faks: 0-212-631 24 00
- * Ekim 1995
3. European Symposium on Drug Addiction and AIDS
Başvuru: Dr. Mansur Beyazyürek
Birlik Sok. Akynıldız Sitesi 24/A D:17
Levent, İstanbul
Tel: 0-212-278 10 18
Faks: 0-212-280 39 61
- * 12-14 Kasım 1995
5. Özel Eğitim Günleri, A. Ü. Eğitim Bilimleri Fak.
Başvuru: Prof.Dr. Latife Bryıklı
A. Ü. Eğitim Bilimleri Fak. E.P.H. Bölümü
06590 Cebeçi/Ank.
Tel: 0-312-363 33 50/337,332
Faks: 0-312-363 61 45
- * 14-19 Temmuz 1996
7. Uluslararası Çocuk Dili İncelemeleri Kongresi,
Boğaziçi Üniversitesi, İstanbul.
Başvuru: Prof. Dr. Ayhan Aksu Koç
Boğaziçi Üniv. Psikoloji Böl., 80815 Bebek,
İstanbul
Tel:212-263 1500
Faks: 212-257 5038
E-mail: IASCLCONF a@trboun.bitnet
- * Eylül 1996
9. Ulusal Psikoloji Kongresi, İstanbul.
Başvuru: Prof. Dr. Güler Okman Fişek
Boğaziçi Üniv. Psikoloji Böl., 80815 Bebek,
İstanbul.
Faks: 212-265 7131
- * 18-24 Mart 1996
2. Türk-Alman Psikiyatri, Psikoterapi ve Sosyal Sağlık Kongresi
Conrad-Hilton Oteli İstanbul
Başvuru Prof. Dr. Metin Özek
İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi
Psikiyatri Kliniği 34390 Çapa, İstanbul
Faks: 0-212-248 23 54

Yurtdışı

- * August 4-8, 1995
53rd Annual Convention of the International Council of Psychologist. Taipei, Taiwan.
Contact: Conference Secretariat, General Innovation Service, 8F/3, No. 398, Kee Lung Road, Sec. 1, Taipei, Taiwan, Republic of China.
Tel: 886 2 722 1227;
Fax: 886 2723 4187.
- * August 11-15, 1995
Annual Meeting of the American Psychological Association (Tentative), New York, USA.
Contact: American Psychological Association, 750 First St. N. E. Washington, D.C. 20002-4242, USA.
- * August 11-15, 1995
Annual Convention of the International Council of Psychologist. Taipei, Taiwan
Contact: Conference Secretariat, general Innovation Service, Service, 8F/3, No 398, Kee Lung Rd., Sec.1, Taipei, Taiwan
Tel: 886-2-722-1227.
Fax: 886-2-723-4187.
- * August 13-18, 1995
World Federation for Mental Health World Congress.
Contact: 10 Hagan Court, Lad Lane, Dublin 2, Ireland
Tel: 353-1-6611894
Fax: 353-1-6785047
- * August 20-25, 1995
Artificial Intelligence Conference ICAI-95, Montreal, Quebec, Canada.
E-mail: skalsky@btr.com.
- * August 22-26, 1995
7th European Conference on Developmental Psychology, Krakow, Poland.
Contact: Jan Luczynski, ul. Golebia 13, 31-007 Krakow, Poland.
Tel: 48-12-221-033 ext.:417
Fax: 48-12-217-710
E-mail: upluczyn@cyf-kr.edu.pl.
- * August 24-27, 1995
Conference on Cognitive Technology, Kowloon, Hong Kong.
Contact: Kevin Cox, Computer Science Department, City Polytechnic of Hong Kong, 83 Tat Chee Ave, Kowloon Tong, Kowloon, Hong Kong.
Tel: 852-788-8604
Fax: 852-788-8604
E-mail: cscok@epkvh.cphk.hk.

Yurtdışı (Devam)

*** September 27-30, 1995**

2nd International Symposium on Knowledge Acquisition, Representation and Processing (KARP-95), Auburn, Alabama, USA.

Contact: Chuck Karr, US Bureau of Mines, University of Alabama, PO Box L, Tuscaloosa AL 35486-9777, USA.
Tel: 1-205-759-9432
Fax: 1-205-759-9440
E-mail: Karr-info@eng.auburn.edu.

*** November 10-12, 1995**

Annual Meeting of the Psychonomic Society, Westin Bonaventure Hotel, Los Angeles, USA.

Contact: Randi C. Martin, Department of Psychology, Rice University, PO. Box 1892, Houston, Texas, 77251-1892, USA.
77251-1892, USA.
Tel: 1-713-527-8101, ext.3417
E-mail: rmartin@rice1.rice.edu.

***Décember 14-17, 1995.**

2nd International Symposium on Cognition and Education. Banaras, India.

Contact: Vilma L. Patel, Scientific Programs, Cognitive Science Center and Center for Medical Education, McGill University, 1110 Pine Ave. West, Montreal, Quebec, Canada.
Tel: 514-398-3668.
Fax: 514-398-7246.
E-Mail: davek.hebb.mcgill.ca.

*** May 11-15, 1996**

The 5th Biennial Conference of the European Association for Research on Adolescence, Liège, Belgium.

Contact: Dr. Michel Born, Department of Psychology, University of Liège, Sart-Tilman B33, 4000, Liège, Belgium.
Tel: 32- 41 66 23 75/ 66 22 71
Fax: 32- 41 66 29 88
E-mail: U017201@vml.ulg.ac.be

*** July 25-28, 1996**

World Association for Infant Mental Health (WAIMH), 6th World Congress, Tampere, Finland.

Contact: Tampere Congress Partners, P.O. Box 693, Fin-33101 Tampere.
Telefax: 358 31 261 5173.

***August 09-13,1996**

Annual Meeting of the American Psychological Association, Toronto, Ontario, Canada

Contact: American Psychological Association, 750 First St. N.E. Washington D.C., 20002-4242, USA.

***August 12-16, 1996**

14th Biennial ISSBD Conference, Quebec City, Canada.

Contact: Richard E. Tremblay (Scientific Program) ISSBD Meetings 96 Université de Montreal 750, Gouin E. Montreal, Quebec, Canada, H2C1A9.
Tel: 514-385-2625.
Fax: 514-385-5739.

***August, 16-22, 1996**

26th International Congress of Psychology, Montreal, Quebec, Canada.

Contact: XXVI. International Congress of Psychology/ XXVI Congress International de Psychologie, National Research Council Canada/ Conseil National de Recherches Canada, Ottawa, Ontario, KIA-OR6 Canada.
Tel: 613-993-9431.
Fax: 613-957-9828.
Telex: 053-3145.
E-mail: CONFMAIL aspm.lan.nrc.ca.

***September 14-18, 1996**

The Growing Mind: Multidisciplinary Approaches. University of Geneva, Switzerland.

Contact: A.de Ribaupierre, Université de Geneva, Faculté de Psychologie et des Sciences de l'Éducation Route de Drize, 9CH-1227 Carouge
Tel: 41 227059772
Fax: 41 223001482
Deadlines: June 30, 1995 for symposium, workshop and poster proposals. January 31, 1996 for submitting posters.

*** July 6-11, 1997**

5th European Congress of Psychology, Dublin, Ireland.

Contact: 5th European Congress of Psychology, 96 Haddington Road, Ballsbridge, Dublin, Ireland.
Tel: 352- 1 6685442
Fax: 353- 1 6685226
E-mail: PSI@10L.IE.

*** August 9-14, 1998**

24th International Congress of Applied Psychology, San Francisco, USA.

Contact: 24th International Congress of Applied Psychology, C/O American Psychological Association, 750 First Street, NE Washington, DC 20002-4242 USA.

***August 09-14, 1998**

24th International Congress of Applied Psychology, San Francisco, California, USA.

Contact: American Psychological Association, 750 First St. N.E. Washington D.C., 20002-4242, USA.

***July 23-28, 2000**

XXVII. International Congress of Psychology, Stockholm, Sweden.

Contact: 27th International Congress of Psychology, Swedish Psychological Association Box 3287, S-103 65 Stockholm, Sweden.
Tel: 46-8-696-97-60.
Fax: 46-8-24-78-55.

ABONE FORMU

Türk Psikoloji Dergisi

Türk Psikoloji Dergisi 1995 yılı abonelik bedeli, düzenli iki sayı ve iki özel sayı:

Kişi için: 500,000 TL. Kurumlar için: 750,000 TL.

Yurtdışı için: 50 DM / 35 \$

Ayrıca abonelerimiz diğer yayınlarımızdan indirimli olarak yararlanabileceklerdir.

Bireysel Abonelik için:

Adı Soyadı: _____

Adres _____

Posta Kodu _____

Şehir _____

Tel _____

Faks _____

Kurum Aboneliği için:

Kurum Adı: _____

Adres _____

Posta Kodu _____

Şehir _____

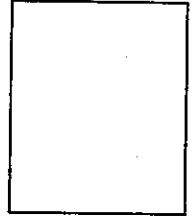
Tel _____

Faks _____

Lütfen aşağıdaki seçeneklerden size uygun olanı işaretleyiniz. Posta çeki fotokopisini de **iliştirerek**, formu zarf biçiminde katlayıp gönderiniz.

- Türk Psikoloji Dergisi'ne abone olmak istiyorum. 1995 yılı abone bedeli olan 500,000 / 750,000 TL.'yi posta çeki hesap no 105222'ye yatırdım. Posta çeki fotokopisini ekte gönderiyorum.
- 1994 yılı abonesiyim. 1995 yılı için aboneliğimin yenilenmesini istiyorum. Abone bedeli olan 400,000 TL.'yi posta çeki hesap no 105222'ye yatırdım. Posta çeki fotokopisini ekte gönderiyorum.
- Türk Psikoloji Dergisi'ne yurtdışından abone olmak istiyorum. Abone bedeli olan 35 \$'ı Yapı Kredi Bankası, Bilkent Şubesi 3001054-6 no'lu hesaba yatırdım. Dekontun fotokopisini ekte gönderiyorum.
- Türk Psikoloji Dergisi'ne yurtdışından abone olmak istiyorum. Abone bedeli olan 50 DM'ı Yapı Kredi Bankası, Bilkent Şubesi 3001055-3 no'lu hesaba yatırdım. Dekontun fotokopisini ekte gönderiyorum.

Gönderen: _____

TÜRK PSİKOLOGLAR DERNEĞİ

P.K. 117

Küçükesat 06662, ANKARA

YAYINLARIMIZ

3. Ulusal Psikoloji Kongresi Bilimsel Çalışmaları (1984)	150,000 TL.
7. Ulusal Psikoloji Kongresi Bilimsel Çalışmaları (1992)	200,000 TL.
Türk Psikoloji Dergisi, 31. Sayı	100,000 TL.
Türk Psikoloji Dergisi, 32. Sayı	100,000 TL.
Türk Psikoloji Dergisi, 33. Sayı Özel Sayı:	
Psikolojik Testler I	100,000 TL.
Piers Harris Öz Kavramı Ölçeği	150,000 TL.
Sınav Kaygısı Envanteri	300,000 TL.
AGTE (Ankara Gelişim Tarama Envanteri)	750,000 TL.
Türkiye'de Ergenlik Dönemi Araştırmaları Bibliyografyası Cilt II	150,000 TL.
Psikososyal Gelişim Kitabı (Prof.Dr. Fatma Başaran)	100,000 TL.
Stresle Başa Çıkma: Olumlu Bir Yaklaşım (Doç.Dr. Nesrin Şahin)	150,000 TL.

Türk Psikologlar Derneği

Genel Merkezi: İnkılap Sk. 31/6 Yenışehir-ANKARA

Yazışma Adresi: P.K. 117 Küçükesat 06662 ANKARA

Tel: (0-312) 425 67 65

(0-312) 210 10 00 / 6842 (Ar.Gör. Yeşim Yasak)

(0-312) 266 40 40 / 1785-1786 (Uzm.Psk. Nedret Öztan ve Ayşegül Durak)

Faks: 0 312-210 11 45

e-mail: nsahin@rorqual.cc.metu.edu.tr

Ödemeler için Posta Çeki Hesap No: 105222

Bu fiyatlar Aralık 1995 Sonuna kadar geçerlidir.